

HET LEERLINGVOLGSYSTEEM MOTORIEK

Een objectieve manier van beoordelen?

Aukje van Belkum

Eindrapportage over het praktijkonderzoek in het kader van de leerroute Master SEN
Motorisch Remedial Teacher/Motorisch Begeleider

Lesplaats: Tilburg

Studentnummer: 193153

Begeleid door: Mevrouw I. Vermeer

Fontys Opleidingscentrum Speciale Onderwijszorg, Tilburg

2009-2010

Inhoudsopgave

Samenvatting	5
Introductie	7
Hoofdstuk 1. Onderzoeksvraag	9
1.1 De aanleiding	9
1.2 De probleemstelling	9
1.3 De onderzoeksvraag	10
1.4 De deelvragen	10
1.5 Huidige en gewenste situatie	10
Hoofdstuk 2. Het theoretisch onderzoek	12
2.1 Kerndoelen Bewegingsonderwijs Primair Onderwijs	12
2.2 Verschillen in problematiek	13
2.3 Leerlingvolgsysteem: Wat is het?	14
2.4 Bestaande Leerlingvolgsystemen voor het bewegingsonderwijs	16
2.4.1 Bewegen en Spelen	16
2.4.2 Beleves	16
2.4.3 Novibols	17
2.4.4 Ideeën achter de verschillende Leerlingvolgsystemen	17
2.5 Theorie versus Praktijk	19

Hoofdstuk 3. Onderzoeksmethodologie	20
3.1 Onderzoeksmethodiek	20
3.2 Probleemstelling	21
3.3 Hypothese	21
3.4 Stappenplan	21
3.5 Onderzoeksgroep	23
3.6 Betrouwbaarheid en validiteit	23
3.7 Triangulatie	23
3.8 Ethiek	24
4. Dataverzameling en analyse	25
4.1 Interview collega's	25
4.2 Visie gymleerkrachten	25
4.3 Vergelijken en keuze leerlingvolgsystemen	26
4.4 Uitprobeerfase Bewegen en Spelen	28
4.4.1 Overeenkomsten en verschillen in afname van het LVS	28
4.5 Invoeren resultaten in programma	30
4.5.1 Overeenkomsten en verschillen in invoeren resultaten	30
5. Datainterpretatie	32
5.1 Antwoorden op de deelvragen	32
5.2 Antwoord op de onderzoeksvraag	34
5.3 Gevolgen van het antwoord op de onderzoeksvraag	35
5.4 Het vervolg	36
6. Evaluatie	38

Literatuurlijst	41

Bijlagen	44

Bijlage 1	Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, kerndoelen basisonderwijs bewegingsonderwijs
Bijlage 2	Aanvulling op kerndoelen basisonderwijs voor het bewegingsonderwijs voor cluster 2
Bijlage 3	Vakconcepten van Crum
Bijlage 4	Interview met G.
Bijlage 5	Interview met M.
Bijlage 6	Eisen voor LVS
Bijlage 7	Eigen aanpak en ervaringen uitproberen Bewegen en Spelen
Bijlage 8	Aanpak en ervaringen uitproberen Bewegen en Spelen G.
Bijlage 9	Groepsformulieren Leerlingvolgsysteem Bewegen en Spelen

Samenvatting

Met dit onderzoek ben ik op zoek gegaan een manier vinden om het beoordelen van de motoriek bij mij op school te verbeteren. De huidige manier is naar mijn idee te veel gericht op de band tussen leerkracht en leerling en er wordt niet objectief gekeken naar het kunnen van de leerling.

Door een ontwerpgericht onderzoek te doen wilde ik een instrument ontwerpen waarmee we op school de ontwikkeling van de motoriek van de leerlingen over hun hele schoolcarrière bij kunnen houden.

Na het doen van een literatuuronderzoek bleek dat er al een aantal leerlingvolgsystemen motoriek op de markt waren. Voordat ik een eigen instrument zou gaan ontwerpen, heb ik eerst een van deze leerlingvolgsystemen uitgeprobeerd. Door het houden van interviews met collega's heb ik geprobeerd erachter te komen wat zij belangrijk vonden op het gebied van motoriek en hoe een leerlingvolgsysteem er dan uit zou moeten zien. Ook heb ik mijn eigen mening hierover gevormd. Door deze meningen samen te voegen tot een aantal eisen waar het te testen leerlingvolgsysteem aan zou moeten voldoen kon er een goed onderbouwde keuze gemaakt worden voor het te testen systeem. Bij het maken van deze keuze heb ik ook gebruik gemaakt van de visies van de gymleerkrachten en de visies die bij de verschillende systemen hoorden.

Uiteindelijk heb ik ervoor gekozen om het Leerlingvolgsysteem Bewegen en Spelen van Van Gelder (2002) uit te gaan proberen. Dit leerlingvolgsysteem paste het beste bij de visie van de gymleerkrachten en voldeed aan de meeste eisen uit de gemaakte lijst.

Tijdens de uitprobeerfase van Bewegen en Spelen hebben mijn collega-gymleerkracht en ik allebei het leerlingvolgsysteem uitgeprobeerd. Dit uitproberen bestond eerst uit de afname van de verschillende vaardigheden, om daarna de verkregen gegevens in te voeren in het programma wat bij het leerlingvolgsysteem hoort.

Na deze uitprobeerfase hebben mijn collega en ik allebei geëvalueerd op de afname van de vaardigheden en de werking van het computerprogramma. Hieruit kwam onder andere naar voren dat de afname van de vaardigheden veel tijd in beslag neemt, maar dat het resultaat wel een goed beeld geeft van wat de leerlingen kunnen op motorisch gebied.

Voor wat betreft het computerprogramma waren er een aantal aanmerkingen op de werking hiervan. Het invullen van de leerlinggegevens en vooral het kunnen verschuiven van leerlingen naar andere groepen is een tijdrovende klus, die volgens mijn collega en mij verbeterd zou moeten worden. Wel is de tabel die na het invoeren van de gegevens gemaakt wordt van grote waarde. Deze tabel zou een prima overzicht geven van het kunnen van de leerling in bijvoorbeeld het rapport.

Al met al heeft het leerlingvolgsysteem Bewegen en Spelen een aantal positieve en zeer bruikbare punten aan het licht gebracht. Er zijn echter ook nog punten die zeker verbeterd zouden moeten en kunnen worden.

Dit betekende voor mijn onderzoek dat ik mijn onderzoeksvraag voor een deel heb kunnen beantwoorden. Ik heb een instrument gevonden waarmee de motoriek van de leerlingen op een meer objectieve manier beoordeeld kan worden. Dit zal ik ook bij mij op school laten weten en ik zal ook aanraden om Bewegen en Spelen aan te schaffen en het volgend schooljaar te gaan gebruiken.

Door tijdgebrek heb ik niet meer kunnen onderzoeken hoe we de aanpassingen in Bewegen en Spelen kunnen realiseren om het zo optimaal mogelijk te maken voor bij mij op school. Wel heb ik in het vervolg op mijn onderzoek beschreven dat als het leerlingvolgsysteem aangeschaft gaat worden, ik een aantal stappen zal doorlopen om de knelpunten waar mijn collega en ik tegenaan liepen in het gebruik van het leerlingvolgsysteem

Introductie

Mijn naam is Aukje van Belkum. Ik ben tweedejaars student Motorisch Remedial Teacher/Motorisch Begeleider aan de Fontys Sporthogeschool in Tilburg. Ik ben sinds 3 jaar werkzaam als gymleerkracht op een school voor speciaal onderwijs gericht op slechthorende kinderen en kinderen met problemen op het gebied van taal en/of spraak. De school heeft een locatie voor basisonderwijs en één voor voortgezet onderwijs. Ik ben op allebei de locaties werkzaam en geef gymles aan alle leerlingen op school.

Ik zal mijn onderzoek uit gaan voeren op de locatie voor het basisonderwijs. Op deze locatie wordt er voor elke leerling twee keer per jaar een rapport geschreven. In dit rapport komen alle vakken die het kind op school krijgt aan bod. Dus ook het bewegingsonderwijs. Er zijn 6 categorieën die ingevuld moeten worden: belangstelling, oefenen, spel, samenspel, sportiviteit en inzet. Bij elk van deze categorieën vul je minimaal 1 (zeer slecht) en maximaal 5 (zeer goed) kruisjes in. Het invullen van deze kruisjes is gebaseerd op het gevoel en het beeld van de gymleerkracht over het kind en niet op objectieve gegevens over het bewegen van het kind zelf.

Het stoort mij dat ik niet de beschikking heb over gegevens die mij vertellen of en hoeveel het kind vooruit is gegaan in een schooljaar. Ik wil in het rapport van een kind ook kunnen bijhouden wat hij het afgelopen jaar op het gebied van bewegen geleerd heeft. Het hebben van deze gegevens kan bijvoorbeeld heel waardevol zijn om een kind op tijd door te kunnen sturen naar een specialist, omdat blijkt dat de ontwikkeling van het bewegen stilstaat. Ook kunnen ouders zo beter op de hoogte gehouden worden van de voortgang van hun kind. En mochten ouders vragen hebben over de motoriek van hun kind, dan kun je als gymleerkracht ook gegevens laten zien, die je eigen waarnemingen kunnen ondersteunen. Om dit alles te kunnen doen hebben we op school een leerlingvolgsysteem nodig waarin de vooruitgang van elk kind bij kan worden gehouden.

Tijdens mijn onderzoek zal ik mijn collega's op school nodig hebben. In eerste instantie de collega's uit de gymsectie, zij zullen ook met het programma moeten gaan werken. Daarnaast zal ik ook de andere collega's op school op de hoogte moeten brengen van de ideeën voor het invoeren van een leerlingvolgsysteem op het gebied van motoriek. Ook zij zullen hiermee te maken krijgen en ik zal dus hun meningen en ideeën moeten weten tijdens mijn onderzoek.

Op persoonlijk gebied hoop ik een duidelijk beeld te kunnen creëren van de belangrijke onderdelen in het bewegen van een kind. Welke speerpunten in het bewegen van een kind geven een duidelijk beeld van de ontwikkeling? Zijn deze onderdelen voor kinderen bij mij op school hetzelfde als voor een kind op het basisonderwijs? Aan de hand van deze onderdelen zal ik onderzoek gaan doen naar het leerlingvolgsysteem dat het beste bij mijn school past. Dit kan ook betekenen dat ik een eigen leerlingvolgsysteem zal moeten ontwerpen, omdat de bestaande systemen niet geschikt zijn voor de leerlingen van mijn school. Uiteindelijk wil ik graag een leerlingvolgsysteem op school hebben waarin wij als gymleerkrachten de voortgang van een kind op het gebied van motoriek bij kunnen houden. Uit dit leerlingvolgsysteem kunnen dan gegevens voor het rapport gehaald worden.

1. Onderzoeksvraag

1.1 De aanleiding

De aanleiding voor dit onderzoek heb ik in de introductie al naar voren laten komen.

Bij het invullen van de rapporten van de kinderen is alles op het gebied van motoriek gebaseerd op de mening van de gymleerkracht. Ik stoor mij hieraan. Ik zou in een rapport graag kunnen benoemen wat de vooruitgang van een kind is geweest aan de hand van zo objectief mogelijke waarnemingen gedurende het schooljaar.

Aan het begin van dit schooljaar bleek dat er van de directie verwacht wordt dat er dit schooljaar een plan komt met alles wat met motoriek te maken heeft. In dit plan zal beschreven moeten worden hoe wij op school omgaan met het aanleren en verbeteren van vaardigheden in de grove en fijne motoriek. Ook moet hier benoemd gaan worden hoe we de voortgang van de kinderen bijhouden. Dit laatste zette mij aan het denken over onze manier van rapporteren op school.

Na een gesprek met één van de andere gymleerkrachten bleek dat ook zij toe was aan een nieuwe en betere manier van rapporteren. Aan haar heb ik toen aangegeven dat ik op zoek wil gaan naar een leerlingvolgsysteem dat ons hierbij kan helpen.

1.2 De probleemstelling

Het probleem waar ik op school tegenaan loop is dat er geen manier is om de voortgang van de kinderen tijdens de gymles bij te houden. Aan het einde van het schooljaar weet ik niet of de kinderen wel vooruit zijn gegaan in hun bewegen. Het invullen van het rapport gebeurt dus niet op basis van gegevens over het bewegen, maar meer op gevoel. Hier zou ik graag verandering in brengen.

1.3 De onderzoeksvraag

Naar aanleiding van de hierboven omschreven probleemstelling ben ik uitgekomen op de volgende onderzoeksvraag:

Hoe kan ik met behulp van een instrument zorgen voor een zo eerlijk mogelijke wijze van beoordelen van de prestaties van de leerlingen op het gebied van motoriek op mijn Speciaal Onderwijs School, om zo het invullen van de rapporten op een zo objectief mogelijke manier te laten gebeuren?

1.4 Deelvragen

1. Wat zijn de eisen/visie van de gymleerkrachten ten aanzien van een leerlingvolgsysteem?
2. Wat zijn de eisen/visie vanuit het Management Team (MT) ten aanzien van een leerlingvolgsysteem?
3. Wat voor leerlingvolgsystemen zijn er op dit moment op de markt?
4. Welke eisen van de gymleerkrachten komen voor in de verschillende leerlingvolgsystemen?
5. Welk leerlingvolgsysteem is het meest geschikt om te gebruiken voor onze leerlingen?
6. Hoe kan het meest geschikte leerlingvolgsysteem zo worden gebruikt dat de gegevens gebruikt kunnen worden voor het rapport?

1.5 Huidige en gewenste situatie

Bij mij op school is het op dit moment zo dat er bij het invullen van de rapporten beoordeeld wordt op 6 onderdelen: belangstelling, oefenen, spel, samenspel, sportiviteit en inzet. Elk kind kan op een onderdeel minimaal 1 (zeer slecht) en maximaal 5 (zeer goed) kruisjes scoren. Deze kruisjes worden ingevuld door de gymleerkracht. Dit gebeurt naar inzicht van de

gymleerkracht zelf. De band die de gymleerkracht heeft met een kind zou het invullen van deze kruisjes dus positief of negatief kunnen beïnvloeden.

De gewenste situatie die ik op dit moment voor ogen heb, is dat we op school de beschikking hebben over een leerlingvolgsysteem waarin alles op het gebied van motoriek ingevuld kan worden. Dit leerlingvolgsysteem moet dan per leerling een overzicht kunnen geven over de vooruitgang in een schooljaar.

Vanuit deze vooruitgangen kunnen dan een aantal dingen plaatsvinden:

1. Het invullen van het rapport op een meer objectieve manier.
2. Het vroeg opsporen van problemen op het gebied van de motoriek en hier verdere acties op ondernemen.
3. Het beantwoorden van vragen van ouders over de motoriek van hun kind.
4. Het kunnen geven van een duidelijk beeld over het niveau van het bewegen op school.

2. Theoretisch onderzoek

“Sports is a universal language that can bring people together, no matter what their origin, background, religious beliefs or economic status.”

Kofi Anan (2005)

Deze uitspraak geeft naar mijn idee heel goed het belang van sport over de hele wereld weer. Onder sport valt ook de gymles op school. De kinderen komen naar de gymles om te sporten en met elkaar ervaringen op te doen op het gebied van sport en bewegen. Het belang van een goede gymles is voor elk kind aanwezig. Ze maken er kennis met verschillende sporten, maar ze leren er ook omgaan met andere kinderen en regels. De rol van de gymleerkracht is hierbij heel belangrijk. De gymleerkracht bepaalt wat er gedaan wordt, de regels en de gedragscode tijdens de gymlessen. Tevens is de gymleerkracht verantwoordelijk voor het bijhouden van de voortgang van elke leerling. Bij een gymles moeten dingen geleerd worden! Het is belangrijk dat ieder kind de kans krijgt om op zijn eigen niveau dingen te leren en daarom is het goed om de voortgang van elke leerling in de gymles bij te houden. Een goed hulpmiddel hierbij is het leerlingvolgsysteem.

In dit hoofdstuk zullen onderwerpen aan bod komen die voor mij van belang zijn voor het kunnen kiezen, gebruiken en invoeren van een leerlingvolgsysteem op mijn eigen school.

2.1 Kerndoelen Bewegingsonderwijs Primair Onderwijs

In het primair onderwijs wordt in Nederland gewerkt vanuit kerndoelen. Deze kerndoelen bepalen wat de leerlingen tijdens hun schoolloopbaan moeten leren in de bepaalde vakken. Ook voor het bewegingsonderwijs zijn er kerndoelen (zie bijlage 1). Aan de hand van deze kerndoelen kun je als gymleerkracht op zijn of haar school een vakwerkplan ontwerpen voor alle leerjaren op de basisschool. In dit vakwerkplan komen alle kerndoelen aan bod. Dit vakwerkplan is een hulpmiddel om alle kerndoelen in de lessen aan bod te laten komen en daarmee er voor te zorgen dat de leerlingen vaardig zijn in alle gestelde kerndoelen.

Sinds 2009 heeft staatssecretaris Dijkma toevoegingen gedaan bij de kerndoelen om deze geschikt te maken voor het speciaal basisonderwijs. Aangezien ik op een cluster 2 school werk, zal alleen de toevoeging voor cluster 2 van belang zijn (zie bijlage 2).

Nadat deze kerndoelen voor het bewegingsonderwijs vast stonden, is het Nationaal Expertisecentrum Leerplanontwikkeling (SLO) in samenwerking met de Koninklijke Vereniging voor Leerkrachten Lichamelijke Opvoeding (KVLO) begonnen met het ontwikkelen van een boek waarin deze kerndoelen verder uitgewerkt werden. In 1999 ontstond hierdoor het eerste deel van *Het basisdocument Bewegingsonderwijs*.

Volgens Mooij (1999) zijn de doelstellingen voor het ontwikkelen van dit document gericht op het creëren van een duidelijke identiteit van het vakgebied, het verzorgen van kwalitatief goed bewegingsonderwijs en het gebruik van dit document voor het verbeteren van bijvoorbeeld de inhoud van de opleidingen.

Vier jaar later, in 2003, kwam het tweede deel van het Basisdocument Bewegingsonderwijs uit met nog extra methodische en didactische uitwerkingen bij deel 1.

Uit de Periodieke Peiling van het Onderwijsniveau (PPON) nummer 38 in 2006 blijkt dat de vakleerkrachten gymnastiek vooral gebruik maken van ditzelfde Basisdocument als ondersteuning van de inhoud van de gymlessen.

2.2 Verschillen in problematiek

Op mijn school zitten kinderen met verschillende problemen: slechthorende kinderen en kinderen met ernstige spraak- en taalmoeilijkheden (ESM). Deze kinderen kunnen op verschillende gebieden problemen ervaren op het gebied van de motoriek.

De fysiotherapeute die bij ons op school werkt heeft hier een verklaring voor:

“Als je kijkt naar de senso-motorische ontwikkeling bij kinderen uit cluster 2, valt op dat slechthorende kinderen vaak niet achter lopen hierin. Dit is bij kinderen met ESM-problemen wel het geval. Dit komt omdat de spraak- en taalachterstanden vaak tot stand komen door neurologische problemen. Deze neurologische problemen kunnen zich dan ook voordoen in de motoriek, waardoor deze ontwikkeling ook stagneert of niet snel genoeg gaat. Het is dus

bijna niet te zeggen dat achterstanden in de senso-motoriek bij slechthorende kinderen te maken hebben met de slechthorendheid. Dit kan ook liggen aan dat de mogelijkheid tot bewegen voor het kind niet optimaal is of doordat de ouders te beschermend zijn.(...) Als ik kijk naar welke kinderen ik individuele MRT geef, zijn dit vooral ESM-kinderen. De slechthorende kinderen hebben dit vaak niet nodig. Als ze dit wel nodig hebben, is dit vaak gericht op evenwicht.” Rieneke, Fysiotherapeute (2006)

Dit betekent dat de motorische ontwikkeling bij slechthorende kinderen in principe normaal kan verlopen. Deze kinderen zouden dus ook aan de kerndoelen van het ‘gewone’ basisonderwijs moeten kunnen voldoen. Als er wel problemen zijn dan is dit vooral bij het evenwicht en kun je kijken naar de toevoegingen in de kerndoelen voor het speciaal onderwijs.

Voor de kinderen met ESM-problemen ligt dit anders. Zij hebben vaak last van een motorische ontwikkelingsachterstand. Bij deze kinderen zul je dus het niveau van bewegen aan moeten passen aan hun eigen kunnen. Door MRT (individueel of in groepjes) te geven aan deze kinderen kun je de ontwikkeling helpen. Voor deze kinderen is het heel belangrijk om in de gymles op hun eigen niveau te kunnen werken. Als je hen mee laat doen op het niveau van hun leeftijdsgenootjes, zal dit niet haalbaar zijn en frustraties op kunnen roepen.

Dit wetende, betekent dit voor mijn onderzoek dat ik bij het ontwerpen van een leerlingvolgsysteem rekening moet houden met verschillende problemen en hun gevolgen hiervan voor de motorische ontwikkeling van de kinderen op mijn school.

2.3 Leerlingvolgsysteem: wat is het?

Om uit te kunnen leggen wat een leerlingvolgsysteem precies is heb ik de betekenis van het woord opgezocht in het woordenboek. Aangezien het woord niet als zodanig voorkwam, heb ik het opgesplitst in twee losse woorden: leerling en volgsysteem.

leer·ling (dem; meervoud: leerlingen; verkleinvorm: leerlingetje)

1 iem. die onderwijs krijgt

volg·sys·teem (het)

1 geheel van maatregelen of technische voorzieningen benodigd om personen of zaken langdurig te observeren.

van Dale (2009)

Uit deze betekenissen kun je een duidelijke uitleg geven van wat een leerlingvolgsysteem precies inhoudt: een geheel van maatregelen of technische voorzieningen benodigd om personen die onderwijs krijgen langdurig te observeren.

Dit komt overeen met de uitleg over het leerlingvolgsysteem door de Nederlandse Katholieke vereniging van Ouders (NKO):

Het leerlingvolgsysteem is een manier om de vorderingen van individuele leerlingen systematisch bij te houden. Zo'n systeem is, onder andere, door de Citogroep ontwikkeld (zie www.cito.nl). Hiermee kan het onderwijsprogramma beter worden afgestemd op de leerling.
NKO (2010)

Ook Wikipedia geeft op internet eenzelfde uitleg over het leerlingvolgsysteem:

*Een **leerlingvolgsysteem (LVS)** bestaat uit een set van methodeonafhankelijke, genormeerde toetsen. Deze toetsen betreffen vooral (de voorbereiding van) de instrumentele vaardigheden: functieontwikkeling (motoriek, rekentaal, ...), het lezen, hoofdrekenen, spellen, rekenen/wiskunde en begrijpend lezen.*

Een volledig leerlingvolgsysteem betreft de hele basisschool. Dus in Nederland de groepen 1 t/m 8. In Vlaanderen zowel de kleuterschool als het lager onderwijs. Aan de hand hiervan kan de leerkracht meten in hoeverre de leerlingen de leerstof van een bepaald leerjaar beheersen, en wie op welke onderdelen eventueel extra oefening of uitleg behoeft. Wikipedia (2010)

Het hebben van een leerlingvolgsysteem is voor de basisscholen in Nederland niet verplicht. Wel staat er in de wet dat elke school de vorderingen van zijn leerlingen moet vastleggen en bijhouden. Het gebruik van een LVS kan hierin ondersteunen. Door alle vorderingen van de

leerlingen in een LVS vast te leggen kun je als leerkracht snel de resultaten van leerlingen bekijken. Zo krijg je een goed overzicht van de goed en de minder goed presterende leerlingen en kun je het programma aanpassen aan het niveau van elke leerling om een zo goed mogelijke lijn in het leerproces te brengen.

2.4 Bestaande leerlingvolgsystemen voor het bewegingsonderwijs

Er zijn op dit moment 3 verschillende leerlingvolgsystemen (LVS-en) gericht op bewegingsonderwijs. Hieronder volgt een omschrijving van elk van deze LVS-en en in paragraaf 2.4.4 geef ik een overzicht van de verschillende visies achter deze LVS-en.

2.4.1 Bewegen en Spelen

Dit LVS (2002) is ontwikkeld om door middel van observatie en registratie een goed beeld te krijgen van de ontwikkeling in het bewegen voor kinderen in de leeftijd van 2 tot en met 16 jaar. Het is gebaseerd op de ideeën die van Gelder al eerder beschreef in ‘Zorg voor beweging’ uit 1999.

Het LVS is methodeonafhankelijk en is voor iedereen die zich met het spelende en bewegende kind bezighoudt bruikbaar.

2.4.2 Belevens

Dit LVS (2005) is ontwikkeld naar aanleiding van het boek *Basisdocument Bewegingsonderwijs*, dat op zijn beurt weer gebaseerd is op de twaalf leerlijnen die genoemd worden in de kerndoelen Bewegingsonderwijs.

Om goed gebruik te kunnen maken van dit LVS is kennis van de twaalf leerlijnen noodzakelijk. Ook is het gebruik van het boek *Basisdocument Bewegingsonderwijs* een van de voorwaarden om optimaal gebruik te kunnen maken van alle mogelijkheden.

2.4.3 Novibols

Dit LVS (2002) staat voor Niveau-onderscheidingen-Vaardigheid-In-Bewegings-Onderwijs-Leer-Situaties. Het is ontworpen vanuit een relationeel bewegingsconcept. Dit houdt in dat er vooral gekeken wordt naar bewegingshandelingen en niet naar lichaamsbewegingen.

Er is gekozen voor een verdeling in 3 verschillende niveaugroepen: 3-4, 6-7 en 8-brugklas. Voor elk niveau zijn 3 verschillende tests met elk 10 toetsituaties (6 turn- en 4 spelsituaties). Voor de beoordeling is uitgegaan van 5 verschillende niveaus van de kinderen.

2.4.4 Ideeën achter de verschillende leerlingvolgsystemen

Bij het ontwerpen van een LVS heeft de ontwerper zelf bepaalde ideeën over de motoriek die hij belangrijk vindt en die in het LVS terug wil laten komen. Dit is bij de drie bovenstaande LVS-en het geval.

Van Gelder (2002) geeft aan dat de visie waarmee hij Bewegen en Spelen geschreven heeft, gericht is op de rol van de leerkracht in de bewegingsontwikkeling en bewegingsbeleving van de mindere bewegers in de klas. Het doel van dit LVS is het verschaffen van meer inzicht en mogelijkheden in het observeren en registreren van het bewegen en spelen van kinderen. En hieraan gekoppeld het stimuleren van de specifieke behoeften van het kind op dit gebied.

Beleves, dat Consten et al (2005) ontwikkeld hebben, gaat uit van de visie van het basisdocument en beoordeelt de verschillende niveaus zoals hierin beschreven. Mooij et al (2002) kiezen voor een visie gericht op bewegingsproblemen. Zij gaan uit van de twaalf leerlijnen op het gebied van bewegen, die ook in de kerndoelen genoemd worden. In elk van deze leerlijnen staat een bewegingsprobleem centraal. Het doel is het oplossen van dit bewegingsprobleem door de beweger. Mocht de beweger dit niet kunnen, dan zijn er manieren om het niveau van het bewegingsprobleem aan te passen om zo wel tot succeservaringen te komen. Zo proberen Mooij et al te voorkomen dat er op bepaald niveau veel uitvallers zijn. Het belangrijkste is dat ieder kind op zijn eigen niveau kan deelnemen aan bewegingssituaties.

Van Den Berg (2002) richt zich bij Novibols meer op de kijk op het bewegen zelf. Hij gaat uit van het relationeel bewegingsconcept. Dit concept gaat uit van drie dingen:

Menselijk bewegen komt tot stand binnen een specifieke context en moet dus ook altijd vanuit die context worden beïnvloed en bekeken.

Menselijk bewegen wordt opgevat als een verhoudingswijze waarin het persoonlijke van iemand in een bewegingssituatie naar voren komt.

Menselijk bewegen wordt gezien als gedrag, dat met behulp van werkwoorden en daaraan gerelateerde zelfstanding naamwoorden kan worden aangeduid. Novibols (2002)

Dit concept laat hij vooral terugkomen in de beoordelingen van de verschillende niveaus van het bewegen. Een beoordeling bestaat niet uit één stukje waarop gelet moet worden, maar wordt in enkele zinnen omschreven om een duidelijk beeld te krijgen van wat het niveau van bewegen in een toetssituatie precies inhoudt.

De drie hierboven genoemde LVS-en hebben allemaal hun eigen visie op bewegen en hoe ze hiermee in hun LVS zijn omgegaan. Als ik kijk naar mijn eigen visie op bewegen, dan kom ik uit bij de vijf vakconcepten van Crum (Stegeman & Faber, 1998, zie bijlage 3). Tijdens mijn opleiding aan de HALO heb ik mijn vakvisie moeten vormen aan de hand van de vijf vakconcepten van Crum. Mijn vakvisie is gebaseerd op het kritisch-constructieve bewegingssocialisatieconcept. Dit wil zeggen dat alles wat de leerlingen doen in mijn gymles voorbereidingen zijn om de rest van hun leven deel te kunnen nemen aan alles dat met de bewegingscultuur te maken heeft. Niet alleen het bewegen zelf en het goed uit kunnen voeren van verschillende onderdelen van het bewegen, maar ook het zelf kunnen bedenken en uitvoeren van bewegingsactiviteiten. Verder komt hierbij ook het omgaan met winst en verlies kijken en het op je kunnen nemen van bijvoorbeeld de taak van scheidsrechter. Dit alles probeer ik in mijn lessen op verschillende wijzen aan bod te laten komen.

Als ik dan kijk naar de verschillende visies van de LVS-en, dan komt mijn visie overeen met die van Van Gelder (2002). Mijn rol als gymleerkracht is om ervoor te zorgen dat ieder kind op zijn eigen niveau deel kan nemen aan de gymlessen om zo alle kinderen te laten ervaren hoe leuk bewegen is.

De visie van Constens et al (2005) sluit minder aan met mijn visie. Vooral doordat Constens zich richt op bewegingsproblemen die de kinderen moeten oplossen. Pas als blijkt dat een

kind het probleem niet op kan lossen gaat hij verder kijken naar een manier waarop het kind dit wel kan. Hij gaat niet direct uit van het niveau van het kind, maar laat iedereen op hetzelfde niveau starten en gaat later pas differentiëren. Dit is niet wat ik wil, ik wil ervoor zorgen dat ieder kind op zijn eigen niveau start, om frustraties te voorkomen in mijn gymlessen.

De visie van Van Den Berg (2002) past het minst bij mijn visie. Hij kijkt naar de bewegingen zelf en wat daarbij komt kijken. Hij richt zich totaal niet op de kinderen die de bewegingen uit moeten voeren. Ik vind dit wel heel belangrijk en ik kan mij dus ook het minst vinden in deze visie.

2.5 Theorie versus Praktijk

Door het doen van dit theoretisch onderzoek kan ik nu verder met mijn onderzoek in de praktijk. De theorie was noodzakelijk om straks goede keuzes te maken voor het vervolg van mijn onderzoek.

Aan de hand van deze theorie kan ik nu voor mijzelf een eisenpakket opstellen van wat ik belangrijk vind om in het LVS voor mijn school te hebben. Dit eisenpakket stel ik samen door mijn eigen vakvisie te gaan vergelijken met de verschillende visies van de LVS-en.

Ook zal ik mijn collega-gymleerkracht en het MT dezelfde vraag gaan stellen: Wat vinden zij belangrijk om zeker in het LVS voor onze school te hebben?

Aan de hand van al deze eisen zal ik dan verder gaan met mijn praktijkonderzoek. Dit zal ik beschrijven in hoofdstuk 4.

3. Onderzoeksmethodologie

In dit derde hoofdstuk zal vooral de manier van onderzoeken aan bod komen. Ik zal uiteenzetten hoe ik van plan ben mijn onderzoeksvraag te gaan beantwoorden. Ook zal ik mijn te doorlopen stappen aan bod laten komen en wat ik tijdens deze stappen ga doen.

3.1 Onderzoeksmethodiek

Als je gaat kijken naar verschillende soorten onderzoek, dan ga ik uit van de twee hoofdvormen die Harinck (2009) noemt in zijn boek 'Basisprincipes Praktijkonderzoek'. Hij heeft het hier over wetenschappelijk onderzoek en praktijkonderzoek. Aangezien mijn onderzoek gebaseerd is op een vraag vanuit mijn school, kom ik uit op het praktijkgerichte onderzoek. Dit soort onderzoek is volgens Harinck vooral gericht op vragen vanuit de maatschappij en is daarmee "per definitie context-, cultuur- en tijdsgebonden." Als ik kijk naar mijn onderzoeksvraag, klopt dit.

Verder kijkend maakt Harinck (2009) onderscheid tussen vijf verschillende soorten praktijkonderzoek: beleidsonderzoek, ontwerpgericht onderzoek, programma-evaluatie, actieonderzoek en individugericht onderzoek.

Mijn onderzoek wordt een ontwerpgericht onderzoek. De naam zegt het eigenlijk al, het is gericht op het ontwerpen en uitproberen van bijvoorbeeld methodes. In mijn geval zal dit het ontwerpen van een leerlingvolgsysteem zijn.

Ik heb voor deze manier van onderzoeken gekozen, omdat deze bij mijn uiteindelijke doel past: het hebben van een leerlingvolgsysteem waarbij ik alle vooruitgangen van de leerlingen bij kan houden. Ik zal de al bestaande leerlingvolgsystemen gaan beoordelen aan de hand van de criteria die mijn collega en ik opstellen. Dan zal ik een leerlingvolgsysteem kiezen om uit te proberen in de praktijk. Als blijkt dat dit LVS geschikt is voor de leerlingen bij mij op school, zal ik proberen dit door mijn onderzoek aan het MT duidelijk te maken. Als dit niet het geval is, zal ik proberen aan de hand van het uitgekozen LVS een eigen LVS gaan ontwerpen wat meer geschikt is voor de leerlingen op mijn school.

3.2 Probleemstelling

Het probleem is dat ik vind dat er bij mij op school geen objectieve manier is om de voortgang van kinderen op het gebied van motoriek bij te houden. Nu wordt er wel het een en ander opgeschreven, maar dit is gebaseerd op meningen van verschillende leerkrachten. Ik zou graag een leerlingvolgsysteem hebben waarin alle aspecten van de motoriek op een zo objectief mogelijke manier gescoord kunnen worden.

3.3 Hypothese

Voordat ik begon met dit onderzoek had ik al een idee over hoe deze problemen goed op te lossen zijn. Er zijn verschillende leerlingvolgsystemen op de markt die alleen gericht zijn op de motoriek. Ik zal gaan bekijken of één van deze leerlingvolgsystemen geschikt is om bij mij op school in te voeren of dat ik aan de hand van deze voorbeelden zelf een nieuw leerlingvolgsysteem zal gaan ontwerpen.

3.4 Stappenplan

Om een ontwerpgericht onderzoek uit te kunnen voeren zijn, volgens Harinck (2009) een aantal stappen achter elkaar uit te voeren:

1. Probleemanalyse

Het eerste deel van de probleemanalyse (probleemstelling, huidige en gewenste situatie en theoretisch onderzoek) is in de hoofdstukken 1 en 2 al aan bod gekomen.

Aan de hand van het theoretisch onderzoek heb ik voor mijzelf een eisenlijst op kunnen stellen voor het LVS op school. Wat vind ik belangrijk om te kunnen meten bij de kinderen op mijn school?

Ook zal ik door middel van een open interview de visie van de andere gymleerkracht in kaart proberen te brengen. Ik kies voor een open interview om te kunnen achterhalen hoe mijn collega denkt over een LVS en hoe zij dit ziet. Ik ben op zoek naar haar visie en mening op dit gebied.

Tevens zal ik een open interview houden met mijn unitleider om erachter te komen wat de visie is van het Management Team (MT) op het gebied van motoriek. Ik kies hier voor de unitleider omdat zij voor mij het aanspreekpunt van het MT is op school

Na deze twee interviews zal ik een overzicht maken van de verschillende genoemde eisen voor het LVS. Met deze lijst zal ik de 3 bestaande leerlingvolgsystemen vergelijken. Het systeem met de meeste overeenkomsten zal ik kiezen om in de praktijk uit te proberen. Dit doe ik zelf, maar dit vraag ik ook aan de andere gymleerkracht. Na gebruik kunnen we dan allebei feedback geven op hoe het bevalen is en wat er eventueel anders zou moeten.

2. Ontwerp

Na de probleemanalyse komt er een verslag van het gebruik van het gekozen leerlingvolgsysteem. Met dit verslag zal ik gaan kijken welke onderdelen er in ons eigen systeem (rapport/IHP) kunnen en wat anders moet.

Eenmaal duidelijk wat er in het leerlingvolgsysteem moet komen, heb ik de hulp nodig van onze Informatie- en Communicatie Technologisch Specialist (ICT-er). Hij zal mij gaan helpen met het ontwerpen en op de computer krijgen van het leerlingvolgsysteem.

3. Beproeving

Als het ontwerp af is, zal ik het leerlingvolgsysteem gaan uitproberen. Dit zal ik doen in een korte periode van een week of drie. Hierin zal ik gaan ervaren hoe de gymlessen voor een bepaalde groep (groep $\frac{3}{4}$, groep 5/6 en groep 8B) gegeven moeten worden om juiste gegevens te verkrijgen voor het leerlingvolgsysteem. Om daarna te kijken hoe het invullen van die verkregen gegevens gaat.

Ditzelfde zal ik aan de andere gymleerkracht vragen. Zij zal zelf haar klassen kiezen, maar liefst een dezelfde als ik, om zo beter te kunnen vergelijken. Om dan na drie weken onze ervaringen met elkaar te kunnen delen en te bekijken wat er nog aangepast en/of veranderd zou moeten worden aan het leerlingvolgsysteem.

4. Kennisconstructie

Om aan deze laatste fase te voldoen zal ik mijn scriptie afronden en deze voorleggen aan al mijn collega's en derden die geïnteresseerd zijn.

3.5 Onderzoeksgroep

Voor de onderzoeksgroep maak ik gebruik van verschillende mensen bij mij op school. Al deze mensen zijn in het stappenplan al genoemd, maar hier nog even iedereen op een rij:

Mijn collega-gymleerkracht, mijn unitleider, de ICT-er en de kinderen uit groep 3/4, groep 5/6 en groep 8B.

3.6 Betrouwbaarheid en Validiteit

Wat betreft de betrouwbaarheid van mijn onderzoek zal ik rekening moeten houden met de uitkomst van mijn onderzoek. Als een ander hetzelfde onderzoek zou doen bij mij op school, zou de uitkomst precies gelijk moeten zijn. Hier houd ik rekening mee door aan verschillende mensen meningen te vragen, maar ook door aan mijn collega te vragen of zij ook het leerlingvolgsysteem wil testen.

Voor de validiteit moet er gekeken worden of het onderzoek meet wat ik wil weten. Mijn onderzoek is valide omdat de gemeten resultaten antwoord geven op de voor mij belangrijke vragen. Dit heb ik bereikt door vanuit verschillende bronnen informatie te verzamelen voor mijn onderzoek.

3.7 Triangulatie

Triangulatie betekent “driehoeksmeting” (Weijnen, 1996).

Dit houdt in dat de gebruikte informatie voor een onderzoek vanuit meerdere invalshoeken moet komen. Voor mijn scriptie maak ik gebruik van drie verschillende soorten triangulatie:

Bronnentriangulatie: Ik interview verschillende mensen voor mijn onderzoek.

Methodetriangulatie: Ik maak gebruik van verschillende onderzoeksmethodes om de onderzoeksvraag en de deelvragen te beantwoorden.

Onderzoekstriangulatie: In mijn theoretisch onderzoek laat ik meningen van verschillende onderzoekers naar voren komen.

3.8 Ethiek

Boerman (2007) gebruikt vijf principes bij het doen van ethisch verantwoord onderzoek. Aan de hand van deze principes zal ik aantonen dat mijn onderzoek ethisch verantwoord is.

1. Het resultaat van mijn onderzoek zal van belang zijn voor mijn collega's. Zij zullen het leerlingvolgsysteem ook gaan gebruiken. Ook wil ik proberen in gebruikelijke taal te schrijven.
2. Ik zal voordat ik begin met mijn onderzoek toestemming vragen op school. Het resultaat van mijn onderzoek zal ik presenteren en proberen te introduceren op school en vooral bij de gymleerkrachten.
3. Ik ga alle resultaten van mijn onderzoek op een juiste manier verwerken in mijn verslag. Ik verwijs naar alle gebruikte bronnen en de literatuurlijst geeft hier een overzicht van.
4. Ik ga proberen mijn groepsgenoten te ondersteunen tijdens hun onderzoek door middel van het stellen van vragen en het aangeven van onduidelijkheden. Ook wil ik de tijd nemen om alle stukken van iedereen goed te lezen en te voorzien van zinvolle feedback
5. Als mijn verslag voldoet aan de eisen wil ik graag mijn collega's en andere geïnteresseerden op de hoogte brengen van de resultaten door middel van presentatie en publicatie.

4. Dataverzameling en Analyse

In dit volgende hoofdstuk zal ik de gevonden gegevens van mijn onderzoek op een chronologische volgorde weergeven. Aan de hand van deze data zal ik een objectieve analyse maken.

Na het afgeronde literatuuronderzoek heb ik een aantal stappen doorlopen om mijn onderzoek verder uit te kunnen voeren.

4.1 Interviews collega's

Als start hiervoor heb ik twee interviews gehouden. Één met mijn collega-gymleerkracht G. en één met mijn aanspreekpunt vanuit het MT M.. Het doel van deze interviews was het kunnen weergeven van de verschillende meningen op het gebied van het LVS. Voor een gehele uitwerking van de interviews zie bijlage 4 (G.) en bijlage 5 (M.).

Tijdens het interview met mijn collega G. kwam vooral naar voren dat ze het belangrijk vindt dat invullen en afnemen weinig tijd kost en gemakkelijk is in gebruik. Op de computer moet het makkelijk te vinden zijn en ruimte hebben voor opmerkingen.

De essentie van het interview met M. is vooral dat het wel behapbaar moet blijven, niet te uitgebreid. En het zou mooi zijn als het inpasbaar is in Datacare. Dat is het nieuwe leerlingvolgsysteem dat we volgend schooljaar op school gaan invoeren.

4.2 Visie gymleerkrachten

Voor mijn eigen visie op bewegen verwijs ik terug naar hoofdstuk 2. Hier heb ik aangegeven wat mijn visie op bewegen is.

Dezelfde vraag heb ik aan mijn collega gesteld om erachter te komen of zij eenzelfde visie heeft. Omdat het formuleren van je visie op het vak bewegingsonderwijs best lastig is om uit het niets te doen, heb ik ervoor gekozen om mijn collega ook gebruik te laten maken van de verschillende visies van Crum (zie bijlage 3). Hiermee zorg ik er ook voor dat haar visie en die van mij beter te vergelijken zijn, omdat ze gebaseerd zijn op de visies van Crum.

Wat zij vooral belangrijk vindt is dat kinderen plezier hebben in bewegen. Daarna geeft zij aan dat ze verschillende punten uit de 5 vakconcepten belangrijk vindt: algemene individuele ontwikkeling (vormingstheoretisch lichamelijk opvoedingsconcept), de persoonlijke bewegingsontplooiing (personalistisch bewegingsonderwijsconcept) en voorbereiden op het maatschappelijk functioneren en het bevorderen van de ontplooiing van de individuele kwaliteiten (kritisch – constructief bewegingssocialisatieconcept).

De overlap in de visie van mij en mijn collega is dat we het allebei belangrijk vinden dat kinderen voorbereid worden op hun maatschappelijk functioneren. Het doel van de gymles is dan het zo aanbieden van alle onderdelen dat kinderen het op zo'n manier ervaren dat het ze op latere leeftijd ook stimuleert om te blijven bewegen.

Door mijn eigen visie en die van mijn collegagymleerkracht op het gebied van bewegen te vergeleken met de visies van de verschillende LVS-en kwam ik erachter dat vooral het LVS van Van Gelder (2002), Bewegen en Spelen, gebaseerd is op ideeën die overeen komen met onze visies. Wij willen graag dat de leerlingen later blijven bewegen en dingen ondernemen op het gebied van bewegen. Van Gelder gaat uit van de rol van de leerkracht om de leerlingen, ook de zwakkere bewegers, te motiveren op het gebied van bewegen. Dit is wat wij willen bereiken met onze gymlessen. Alleen kijkend naar de verschillende visies zou ik het beste kunnen kiezen voor het LVS van Van Gelder (2002).

4.3 Vergelijking en keuze leerlingvolgsystemen

Aan de hand van deze interviews, mijn eigen ideeën over een LVS en de visies van mij en mijn collega heb ik een overzicht gemaakt met de eisen die wij als gymleerkrachten en MT hebben voor het LVS (zie bijlage 6). Met deze eisen in mijn achterhoofd ben ik de verschillende LVS-en gaan beoordelen. Op de volgende bladzijde het resultaat hiervan.

LVS Criteria	Beleves	Bewegen en Spelen	Novibols
Makkelijk scoren	4 niveaus om te scoren.	Elk onderdeel heeft een beschrijving van waar de uitvoering aan moet voldoen en wat de fouten zouden kunnen zijn.	Veel aandachtspunten per onderdeel.
Weinig tijd nodig	Kan in 3 tot 4 lessen afgenomen worden.	Kan in 4 lessen afgenomen worden.	Minimaal 4 weken nodig.
Overzichtelijkheid	Geeft overzicht per kind, per groep en over hele school	Geeft overzicht per kind en per groep	Niets bekend
Ruimte voor opmerkingen	Nee	Ja	Ja
Sportiviteit en inzet inpasbaar	Nee	Ja	ja
Vergelijkingen kunnen maken met leeftijdsgenoten	Ja, vooral kijkend naar in welke groep de leerlingen zitten, niet genormeerd.	Ja, hier is onderzoek naar gedaan en is ook genormeerd.	Ja, kijkend naar groep waar leerlingen in zitten, niet genormeerd.
Goed afneembaar in de les	12 onderdelen die in de les inpasbaar zijn.	Alle onderdelen zijn in de les in te passen.	Alles kan ingepast worden in de les.
Uitgaan van 12 leerlijnen	Ja	Nee	Nee
Digitaal	Ja	Ja	Nee
Inpasbaar in Datacare	?	?	?

Na het maken van deze vergelijking heb ik een keuze kunnen maken voor het LVS dat mijn collega en ik in de praktijk gaan uitproberen. Dit is in eerste instantie Bewegen en Spelen geworden. De doorslag voor deze keuze gaven vooral de ruimte om opmerkingen te kunnen maken, het kunnen maken van de vergelijkingen met leeftijdsgenootjes, waarbij deze ook daadwerkelijk genormeerd is en de visie die achter dit LVS ligt die het beste aansluit bij onze eigen visie.

4.4 Uitprobeerfase Bewegen en Spelen

Bij deze volgende stap hebben mijn collega en ik los van elkaar gewerkt met dit LVS. Dit hebben we vooral gedaan uit noodzaak, omdat we allebei op andere dagen werken. Ook denk ik dat we zo allebei beter onze eigen mening kunnen vormen over het LVS. We hebben ervoor gekozen om in ieder geval 1 klas te nemen die we allebei observeren, om de vergelijking te maken tussen onze manieren van observeren. De andere twee klassen hebben we allebei gekozen op basis van mogelijkheden om af te nemen.

Hieronder volgt een overzicht van de overeenkomsten en verschillen van G. en mijzelf over het gebruik van het LVS Bewegen en Spelen. Voor de gehele verslagen zie bijlage 7 en 8.

4.4.1 Overeenkomsten en verschillen in de afname van het LVS

Organisatorisch

Een groot verschil in de afname tussen G. en mijzelf is het aantal lessen en de aanpak. Ik heb alles in 3 lessen afgenomen en ook gebruik gemaakt van een videocamera. G. had hier vijf lessen voor nodig en deed steeds vaak een onderdeel als begin en daarna een klassikaal eindspel. G. gaf aan dat ze het lastig vond om zelf de leerlingen te bekijken, terwijl er andere groepjes zelfstandig aan het werk waren.

Het gebruik van de videocamera vond ik prettig. Wat echter achteraf bleek is dat dit niet in elke klas een ideaal middel is om de afname te versnellen. De resultaten op de film waren niet zo goed als verwacht. Dit is wel afhankelijk van de mate van zelfstandigheid van de klas.

Nog een laatste verschil is dat G. tijdens de afname gebruik maakte van haar eigen schrift en hierin alles bijhield. Ik maakte gebruik van de afnamelijsten uit het boek. De vraag is of het afnemen van de verschillende onderdelen nog wel betrouwbaar is als je geen gebruik maakt van de afnamelijsten. Op elke lijst staat vermeld waar je op moet letten bij de afname en als je deze niet bij de afname gebruikt, zul je misschien minder op de kwaliteit en de eisen van de bewegingen kunnen letten. Ook is de verklaring van G. dat ze het lastig vond om bepaalde onderdelen te onthouden hier aan op te hangen.

Een overeenkomst is echter dat we allebei het idee hebben dat als je deze test vaker afneemt het sneller en beter zal gaan. Hoe meer ervaring je hebt, hoe beter je in kunt schatten hoe je de onderdelen over de lessen kunt verdelen om het beste resultaat te halen.

Als laatste een opmerking van ons allebei: het kost veel tijd, maar geeft een goed overzicht van wat de leerlingen kunnen. Zo krijgen we een veel duidelijker beeld van de motorische ontwikkeling bij de leerlingen bij ons op school.

Vakinhoudelijk

Ook waren er verschillen in de beoordeling van de afname.

G. gaf aan dat bij het klimmen het alternerend klimmen in een schuin raam als makkelijker ervaren werd dan in een recht klimraam. Mijn ervaring is dat het alternerend naar beneden klimmen in een recht klimraam juist als makkelijker ervaren wordt dan alternerend naar beneden klimmen in een schuin klimraam. De vraag is nu waar het fout gegaan is. Heeft G. misschien een fout gemaakt in de afname omdat ze alles in haar schrift opschrijft en niet de afnamelijsten van het boek heeft gebruikt? Of zit het verschil in het kunnen van de leerlingen? Zijn er inderdaad leerlingen die het alternerend klimmen in een recht klimraam makkelijker vinden dan in een schuin klimraam? Om deze vragen te kunnen beantwoorden zou G. het onderdeel klimmen nog een keer af moeten nemen met de afnamelijsten uit het boek bij zich en dan kijken hoe de leerlingen het ervan af brengen. Hier is op dit moment geen tijd voor.

Daarnaast vond G. de beoordeling bij klimmen, rollen en springen coördinatie (voor alle onderdelen van het LVS en een beschrijving hiervan zie bijlage 9) lastig. Bij het klimmen ging het vooral om de overgang van wandrek naar touwen, zij vond deze stap te groot en niet goed passen. Bij het rollen was het een waarneming: als je scheef rolt kom je niet ver met de verschillende niveaus. Bij springen coördinatie was het vooral lastig om de verschillende onderdelen te onthouden. Er zit niet echt een opbouw in waardoor het moeilijk te onthouden is.

Verder zou G. nog het onderdeel gooien willen toevoegen aan de beoordeling. Dit vindt zij ook een belangrijk onderdeel.

Voor wat mijn eigen ervaringen betreft vind ik de afname van de verschillende onderdelen goed te doen. Op de afnamelijsten staat duidelijk waar je op moet letten en wanneer een

leerling een niveau niet gehaald heeft. Al met al een voor mij goede manier om een beeld te krijgen van het motorisch kunnen van de leerlingen.

Als laatste kijkend naar de resultaten van de afname van het LVS door mij en mijn collega in dezelfde klas valt op dat er weinig verschil zit in de niveaus die de leerlingen gescoord hebben. De kleine verschillen die er zijn zouden een tweetal oorzaken kunnen hebben: de leerling was bij een van ons beter geconcentreerd en haalde hierdoor een beter resultaat of het missen van de afnamelijsten bij G. zorgde voor wat onduidelijkheid van de eisen voor het niveau, waardoor haar waarneming niet optimaal is geweest. Deze verschillen zullen nog verder teruggebracht moeten worden, om een zo goed mogelijk resultaat te krijgen in het LVS. Hiervoor zal G. bij de volgende afname in ieder geval gebruik maken van de afnamelijsten. Daarna zal dan gekeken worden of de verschillen nog steeds aanwezig zijn en hoe we dit dan nog aan zouden moeten pakken.

4.5 Invoeren resultaten in programma

Ook het invoeren van de resultaten hebben G. en ik los van elkaar gedaan. Dit vooral om allebei je eigen ervaringen op te doen met de werking ervan.

4.5.1 Overeenkomsten en verschillen in resultaten invoeren

Organisatorisch

Het eerste waar wij allebei tegenaan liepen tijdens het invullen is dat het erg veel tijd kost om iedere leerling in te voeren. Dit komt vooral doordat de geboortedatum ingevuld moet worden. Nu zou dit niet zo erg zijn als je na alles ingevoerd te hebben de leerlingen ook gemakkelijk naar een andere groep kan plaatsten, maar dit is niet het geval. Als je een leerling in een andere groep wilt hebben, zul je alle gegevens van deze leerling opnieuw in moeten voeren. Zeker aan het begin van het nieuwe schooljaar, met veel verschuivingen in de klassen, is dit een tijdrovende klus.

Ook is er het punt dat wij als gymleerkrachten op school niet de beschikking hebben over een computer. Voor het invullen zijn we afhankelijk van de computers die door de groepen gebruikt worden. Dit is niet praktisch en hier zal dus verandering in aangebracht moeten worden, willen we met dit LVS aan de slag kunnen.

Vakinhoudelijk

Over de werking van het programma gaf G. aan dat ze de latijnse cijfers niet prettig vond werken, ze haalde de IV en VI soms door elkaar. En daarbij vond ze het jammer dat je niet alle gegevens van een leerling direct op 1 pagina in kunt vullen. Om de verschillende onderdelen in te vullen moet je steeds een onderdeel openen, invullen, opslaan en de volgende openen.

Toch is het resultaat, de grafiek, die na al het invullen gemaakt wordt erg waardevol voor ons. Deze grafiek geeft ons een duidelijk overzicht van het motorisch niveau van de leerling. Wel vond ik het jammer dat je deze grafiek niet direct kunt kopiëren naar een ander programma, om hem bijvoorbeeld in het rapport te kunnen toevoegen.

Al met al hebben we allebei wel onze bedenkingen bij de mogelijkheden van het programma. Naar ons idee moet er veel meer mogelijk zijn om het invullen en het verschuiven van leerlinggegevens makkelijker te maken. Wel zien we allebei de meerwaarde in van de grafiek waarin je een overzicht hebt van de prestaties van de leerling en wat hij zou moeten kunnen voor zijn leeftijd.

5. Data-interpretatie

In dit hoofdstuk zal ik laten zien welke resultaten mijn onderzoek heeft opgeleverd en wat hiervan de consequenties en gevolgen zijn.

5.1 Antwoorden op de deelvragen

Wat zijn de eisen van de gymleerkrachten ten aanzien van een leerlingvolgsysteem? En wat zijn de eisen vanuit het Management Team (MT) ten aanzien van een leerlingvolgsysteem?

Voor het beantwoorden van deze twee deelvragen maak ik gebruik van het in hoofdstuk vier gemaakte schema. De eerste kolom geeft eigenlijk de verschillende criteria weer die wij als gymleerkrachten en MT belangrijk vinden om in een LVS te hebben. Voor het overzicht hier nogmaals de criteria:

- Makkelijk scoren
- Weinig tijd nodig
- Overzichtelijkheid
- Ruimte voor opmerkingen
- Sportiviteit en inzet inpasbaar
- Vergelijkingen kunnen maken met leeftijdsgenoten
- Goed afneembaar in de les
- Uitgaan van 12 leerlijnen
- Digitaal
- Inpasbaar in Datacare

En welke eisen van de gymleerkrachten komen voor in de verschillende leerlingvolgsystemen?

Hiervoor verwijs ik weer naar het schema in hoofdstuk vier (pagina 26). De drie kolommen onder de namen van de verschillende LVS-en geven aan hoe de verschillende criteria terugkomen in de LVS-en.

Wat voor leerlingvolgsystemen zijn er op dit moment op de markt?

Voor het antwoord op deze vraag verwijs ik naar hoofdstuk 2, het literatuuronderzoek. Hierin noem ik de drie gevonden LVS-en, Bewegen en Spelen, Beleves en Novibols. Ook beschrijf ik daar wat de kenmerken van de LVS-en zijn en wat de mogelijkheden zijn.

Welk leerlingvolgsysteem is het meest geschikt om te gebruiken voor onze leerlingen?

Deze vraag heb ik geprobeerd in mijn literatuuronderzoek te beantwoorden. Ik heb omschreven wat de problemen zijn van de leerlingen op mijn school en wat voor gevolgen dit kan hebben op de motoriek. Helaas hebben de drie gevonden LVS-en geen specifieke onderdelen gericht op de doelgroep bij mij op school. Hieruit kun je dus stellen dat er geen LVS is dat specifiek gericht is op de motoriek van leerlingen die slechthorend zijn of spraak- en taalproblemen hebben.

Het vervolg in mijn onderzoek om deze deelvraag te kunnen beantwoorden bestond uit het kiezen van een naar mijn idee geschikt LVS en deze in de praktijk uit te gaan proberen.

Het gekozen LVS, Bewegen en Spelen van Van Gelder (2007), heb ik samen met mijn collega uitgeprobeerd bij de leerlingen op onze school. Na deze testfase bleek dat de leerlingen over het algemeen goed in staat zijn om de verschillende opdrachten die bij hun leeftijd horen uit te voeren. Er waren bij de slechthorende leerlingen geen uitslagen die vreemd over kwamen. De in de kerndoelen (bijlage ..) genoemde problemen in het evenwicht bij slechthorende kinderen kwamen dus tot nu toe bij onze leerlingen niet naar voren.

Wel kwamen er problemen naar voren bij leerlingen met ESM-problematiek. Dit klopt met wat Rieneke (2006) zei over de ontwikkelingsachterstanden bij kinderen met ESM-problemen. Deze leerlingen zijn al eerder door de fysiotherapeut bij ons op school getest op motorische achterstanden. Uit deze tests bleek dat de leerlingen verschillende problemen hadden op het gebied van de motoriek. Ook na afname van de onderdelen van het LVS kwam naar voren dat deze leerlingen niet presteren naar leeftijd. Dit resultaat bevestigt dus dat een LVS leerlingen die minder presteren op het gebied van de motoriek eruit haalt. Zo ben je dan als gymleerkracht in staat om stappen te nemen om deze leerlingen te kunnen helpen.

Hoe kan het meest geschikte leerlingvolgsysteem zo worden gebruikt dat de gegevens gebruikt kunnen worden voor het rapport?

De resultaten die uit het LVS Bewegen en Spelen naar voren komen, worden door het programma in een duidelijke tabel gezet. Met deze tabel krijg je een overzicht van het motorisch presteren van de leerling voor zijn leeftijd. Deze tabel zou een hele mooie aanvulling zijn in het rapport van de leerlingen. Maar helaas is het niet mogelijk deze tabel vanuit het bestaande programma te kopiëren en in het rapport te plakken. De enige mogelijkheid op dit moment is het uitprinten van de tabel en deze met lijm in het rapport plakken. Dit is niet de optimale situatie die ik zou willen hebben. Dit betekent echter dat ik op dit moment, na het afronden van mijn onderzoek, nog geen antwoord kan geven op deze deelvraag. Er was geen tijd meer om met de ICT-er van school een afspraak te maken en te bekijken hoe wij als school de mogelijkheden van dit LVS zouden kunnen uitbreiden, zodat de gegevens vanuit het programma ook gebruikt kunnen worden voor de rapporten. Deze deelvraag zal dus terugkomen in het vervolg op mijn onderzoek in paragraaf 5.4.

5.2 Antwoord op de onderzoeksvraag

Hoe kan ik met behulp van een instrument zorgen voor een zo eerlijk mogelijke wijze van beoordelen op de prestaties van de leerlingen op het gebied van motoriek op mijn Speciaal Onderwijs School, om zo het invullen van de rapporten op een zo objectief mogelijke manier te laten gebeuren?

Na het uitproberen van het LVS Bewegen en Spelen kan ik concluderen dat de resultaten die dit LVS geeft na afname objectief zijn. Er waren zeer kleine verschillen in de afname van dezelfde klas door mij en mijn collega (zie hoofdstuk vier). Er wordt gekeken naar de bewegingen van de leerling en de hieraan gekoppelde eisen. De resultaten zijn gebaseerd op het kunnen van de leerlingen en niet op de relatie tussen de leerling en de leerkracht.

Wel is het belangrijk dat bij de afname van de onderdelen de afnamelijsten uit het boek gebruikt worden. Hiermee zorg je voor duidelijkheid in de opdrachten en eisen en kun je als leerkracht niet per ongeluk iets anders aankruisen, omdat je de eisen niet uit je hoofd kent.

Het computerprogramma koppelt dan nog de leeftijd van de leerling aan de resultaten, om te kijken of de motoriek van de leerling ook leeftijdsadequaat is.

Met dit LVS heb ik dus een manier gevonden om de leerlingen op een objectieve manier op hun bewegen te beoordelen en ook in hun ontwikkeling te kunnen blijven volgen.

5.3 Gevolgen van het antwoord op de onderzoeksvraag

Het antwoord op mijn onderzoeksvraag heeft gevolgen voor een aantal groepen:

Ten eerste voor mijzelf als gymleerkracht en als MRT-er.

Ik heb tijdens mijn onderzoek ondervonden dat er wel degelijk een manier is om de leerlingen tijdens de gymles op een objectieve manier te beoordelen. Met behulp van het LVS Bewegen en Spelen van Van Gelder (2002) krijg ik als gymleerkracht een beter beeld van het kunnen van de leerlingen. Zo kan ik leerlingen die onder hun niveau presteren beter op hun eigen niveau helpen, maar ook de leerlingen die heel goed presteren op hun niveau gaan uitdagen. Dit geeft mij nog meer overzicht over hoe ik in mijn lessen zou kunnen gaan differentiëren.

Als MRT-er krijg ik door dit LVS een beter beeld van de leerlingen die op het gebied van motoriek minder goed presteren. Uit de tabel van het LVS is heel goed te halen welke gebieden zwak scoren. Aan de hand van deze uitslagen kan ik als MRT-er aan de slag met deze leerling. Ik zal dan gaan kijken waar de problemen liggen en wat de oorzaak van deze problemen is. Ook kan ik een plan van aanpak voor de leerling gaan opzetten om te kijken of we de motoriek kunnen verbeteren. Hoe dit eruit komt te zien is afhankelijk van de problematiek van de leerling en de mogelijkheden op school om op het gebied van MRT dingen te mogen ondernemen.

Ten tweede heeft het antwoord op mijn onderzoeksvraag gevolgen voor het MT.

Ik zal naar aanleiding van het antwoord op mijn onderzoeksvraag bij het MT aangeven dat het voor de beoordeling van gymnastiek op het rapport van belang is dat we het LVS Bewegen en Spelen gaan gebruiken. Het gebruik van het LVS zal een doorgaande lijn over de hele school waarborgen voor de beoordeling van de motoriek (Van Dale, 2009 en Wikipedia, 2010). Het MT zal aan de hand van mijn conclusies moeten gaan beslissen of ze dit ook daadwerkelijk willen.

Als het MT besluit het LVS aan te schaffen zijn er nog drie groepen die de gevolgen van mijn onderzoek zullen gaan bemerken: de collega's, de leerlingen en de ouders/verzorgers van de leerlingen.

Voor de collega's betekent het in eerste instantie dat ook zij door het gebruik van het LVS een beter zicht krijgen op het motorisch kunnen van de leerlingen.

Voor de leerlingen betekent het vooral dat de gymlessen er een aantal keer per jaar anders uit zullen zien. Deze lessen zullen in het teken staan van de afname van de onderdelen van het LVS.

En voor de ouders/verzorgers betekent het gebruik van het LVS vooral meer aandacht voor de motoriek van hun kind. In het rapport kunnen ze terugzien hoe hun kind zich motorisch ontwikkelt en of dit leeftijdsadequaat is. Voor vragen over de (ontwikkeling van de) motoriek weten de ouders dan ook bij wie ze moeten zijn: de gymleerkracht.

5.4 Het vervolg

Er zijn een aantal vervolgstappen die ik na het doen van dit onderzoek zal gaan nemen:

1. Ik zal aan het MT en mijn collega-gymleerkracht een presentatie geven over mijn gevonden conclusies. Tijdens deze presentatie zal ik het MT aanraden om het LVS Bewegen en Spelen aan te schaffen en vanaf volgend schooljaar te gaan gebruiken op school.
2. Ik zal met de ICT-er op school een overleg plannen om te bekijken hoe we het programma van Bewegen en Spelen zo kunnen aanpassen, dat het gebruiksvriendelijker wordt. Dit betekent vooral dat het aanmaken en aanpassen van groepen verbeterd wordt en dat de tabel na invullen van de gegevens getransporteerd kan worden naar de rapporten van de leerlingen. Eventueel kan er direct gekeken worden naar de inpassing van het LVS in Datacare.
3. Ik zal een overleg plannen met mijn collega-gymleerkracht om te bekijken wat de mogelijkheden zijn om volgend schooljaar direct te beginnen met de afname van de verschillende onderdelen. Hoe willen we dat dit er in de praktijk uit zal gaan zien?

Ook zullen we dan kijken naar de materialen die dan aangeschaft moeten worden (denk aan een laptop/computer alleen ter beschikking van de gymleerkrachten).

4. Ik zal een bijeenkomst organiseren voor alle collega's om hen op de hoogte te brengen van mijn onderzoek van het afgelopen jaar en de gevolgen hiervan voor het beoordelen van de motoriek tijdens de gymles. Ook zal ik hen op de hoogte brengen van de rol die zij misschien hierin zullen gaan spelen.

6. Evaluatie

Het doel van het schrijven van deze scriptie was het eenvoudiger maken van het beoordelen en volgen van de ontwikkeling van de motoriek van de leerlingen bij mij op school.

Ik werk nu bijna 4 jaar op deze school en ik begon mij steeds meer te ergeren aan de manier waarop wij op school omgaan met de motoriek. Het MT geeft aan dat ze bewegen en de ontwikkeling van de motoriek belangrijk vindt, maar de manier waarop ze van de gymleerkrachten verwachten dat dit beoordeeld wordt staat hiermee in schril contrast. Er wordt geen gebruik gemaakt van een LVS waarmee we de ontwikkeling van de leerlingen echt kunnen volgen en datgene wat we in moeten vullen voor de rapporten wordt naar mijn idee beïnvloed door de relatie die de gymleerkracht met de leerling heeft. Dit vind ik geen goede manier van beoordelen. Vandaar dat ik met behulp van mijn scriptie hier verandering in wilde gaan brengen.

Als start ben ik begonnen met het inventariseren van de wensen op het gebied van motoriek bij mij op school. Wat wil ik? Maar ook wat wil mijn collega? En hoe denkt het MT over de motoriek bij ons op school? Deze vragen heb ik geprobeerd te beantwoorden door interviews te houden. Achteraf kan ik zeggen dat het interview met het MT zeker meer opgeleverd heeft dan het interview met mijn collega. Naar mijn idee was de vraagstelling voor mijn collega niet uitlokkend genoeg om meer te antwoorden dan alleen het antwoord op de vraag. Tijdens het interview vond ik het zelf ook lastig om tijdens het doorvragen meer uit haar te krijgen dan de korte zinnen die ze zelf gaf. Een volgend interview zou ik nog meer uitwerken. Ik zou nog extra vragen willen bedenken om zoveel mogelijk informatie te vergaren over het onderwerp.

Daarnaast heb ik ook veel gezocht naar geschikte literatuur voor bij mijn onderzoek. Dit verliep erg moeizaam. Er is nog niet zoveel bekend over LVS-en en al helemaal niet op het gebied van motoriek. Mede dankzij de Lol-bijeenkomsten heb ik hier toch vorm aan weten te geven. De tips van mijn medestudenten en begeleider gaven me weer nieuwe aanknopingspunten om verder te kunnen zoeken. Maar achteraf gezien blijkt toch dat ik misschien iets meer moeite had moeten doen met zoeken. Vooral het toch geen gebruik gemaakt te hebben van de bibliotheek van de Fontys Hogeschool is achteraf een gemis gebleken, omdat hier toch de verschillende LVS-en die ik zocht aanwezig waren. En hiermee misschien ook nog wel meer andere informatie die ik nu niet gevonden heb. Een volgende keer zal ik me meer bewust moeten zijn van de verschillende zoekmogelijkheden en deze ook

zo optimaal mogelijk benutten. Ik heb niet het idee dat ik uiteindelijk heel veel informatie mis, maar de zoektocht naar de LVS-en was dan wel sneller gegaan dan zoals ik het nu aangepakt heb.

De volgende stap, het uitproberen van het gekozen LVS heeft ook zo zijn goede kanten en minder goede kanten gekend. Mijn eigen deel verliep best goed. Na het lezen van het boek dat bij het LVS hoorde, kon ik snel aan de slag met de afname. Van tevoren had ik een plan van aanpak gemaakt waarmee ik voor mezelf goed duidelijk had hoe ik de verschillende onderdelen af zou willen nemen en hoeveel tijd ik hiervoor nodig had. Achteraf kun je pas zeggen hoe dit verlopen is en of je alles goed had ingeschat. De tijd die ik nodig dacht te hebben kwam redelijk goed overeen met de in de praktijk gebruikte tijd. Ik heb alle onderdelen in de 3 lessen af kunnen nemen. Helaas pakte het gebruik van de videocamera niet in elke klas goed uit. Achteraf bleek dat de beelden alleen bruikbaar waren voor het invullen van het LVS als de leerlingen de opdrachten echt zo uitvoerden als ik gevraagd had. Dit ging bij groep 8 heel goed, zij kunnen goed zelfstandig opdrachten uitvoeren. De lagere groepen konden dit minder. Voor de volgende keer zou ik willen kijken of ik dit zou kunnen verbeteren door kijkwijzers te maken met de aandachtspunten waar de leerlingen op moeten letten. Zo kunnen de leerlingen na mijn uitleg nogmaals terugkijken wat ze moeten doen. Mocht dit niet lukken, zal ik de onderdelen toch af moeten nemen terwijl ik er zelf bij sta.

Verder vond ik het erg lastig dat ik tijdens mijn onderzoek afhankelijk was van mijn collegagymleerkracht. Ik kon pas verder met mijn onderzoek als zij ook alles uitgeprobeerd had in haar lessen en ook geoefend had met het invoeren van de gegevens in het LVS. Nu was het zo dat ze precies voor de meivakantie klaar was met alles en dat ik eigenlijk alleen de meivakantie had om alles uit te werken, om het nog op tijd in te kunnen leveren voor feedback op mijn stukken.

Ik had in een eerder stadium in mijn onderzoek mijn collega er al bij moeten betrekken. Zo had zij al eerder het boek van het LVS kunnen lezen en was zij ook eerder op de hoogte van de verschillende onderdelen. Dan hadden we in een afgesproken periode allebei tegelijk de onderdelen af kunnen nemen en zo ook contact kunnen houden tijdens het afnemen over hoe het verliep, waar we tegenaan liepen en hoe we dit aan zouden kunnen passen om het proces soepeler te laten verlopen. Nu was ik al klaar met het afnemen, terwijl mijn collega nog moest beginnen. Voor een volgend onderzoek waarbij ik afhankelijk ben van anderen, zou ik de

anderen proberen meer te betrekken in het onderzoek en hiermee waken voor stress aan het eind omdat ik nog op resultaten van anderen moet wachten.

Het laatste deel van mijn onderzoek, het verwerken van alle gegevens en het verbinden van conclusies hieraan, heb ik in alle rust thuis kunnen doen in de vakantie. Dit gaf mijzelf veel rust, omdat ik genoeg tijd had om alles goed op een rij te krijgen en ook de juiste conclusies te kunnen trekken uit alle verzamelde gegevens. De conclusies die ik heb kunnen trekken geven voor mijzelf een goed beeld van hoe ik nu verder kan om bij mij op school de beoordeling van de motoriek te verbeteren.

Al met al denk ik dat ik door het doen van dit onderzoek weer een paar stappen gemaakt hebt in de richting van het worden van een bekwaam MRT-er.

Door mijn onderzoek heb ik me meer verdiept in de ontwikkeling van de motoriek van het kind: hoe verloopt de ontwikkeling en waar loop je tegenaan als de ontwikkeling niet optimaal is. Ook heb ik mijzelf geprobeerd meer te bekwamen in het afnemen van een interview. Dit verliep ondanks een, naar mijn idee, goede voorbereiding nog zeker niet vlekkeloos. Zeker de manier van vragen stellen blijft een belangrijk punt om in een interview echt de informatie te krijgen die jij nodig hebt. Verder heb ik ervaren hoe het is om afhankelijk te zijn van anderen als het gaat om informatie en gegevens. De manier van hiermee omgaan is zeer belangrijk, omdat dit bepaalt in hoeverre je verder kunt met je plan van aanpak voor iets. Ik wil er dus voor zorgen dat bij een volgende keer de rol van de anderen voor mijzelf duidelijk is en hoe ik deze rol zo optimaal mogelijk vorm kan geven om ook zelf door te kunnen met mijn eigen onderdelen.

Daarnaast heb ik wel ervaren dat het doel van mijn onderzoek voor mijzelf heel helder en duidelijk was. Met dit doel, mijn eigen overtuigingen op het gebied van motoriek en de uiteindelijke conclusies van het onderzoek kan ik naar mijn idee heel goed naar het MT en mijn collega's duidelijk maken wat de voordelen zijn van het hebben van een LVS. Hiermee wil ik de rol van het bewegingsonderwijs bij ons op school een positieve impuls geven. Zo wil ik ervoor zorgen dat alle collega's het belang van goed bewegingsonderwijs en het volgen van de motorische ontwikkeling van de leerlingen gaan zien. En wil ik op school laten zien wat de meerwaarde kan zijn van het hebben van mij als MRT-er: ik kan de leerlingen die qua motorische ontwikkeling achterblijven helpen en de leerkrachten ondersteunen met motorische problemen van leerlingen waar ze tegenaan lopen in de klas.

Literatuurlijst

Anan, K. (2006), *Secretary-General's remarks at Media Lunch on the Impact of Sports in the World*. Opgehaald op 29 oktober 2009 van <http://www.un.org/apps/sg/sgstats.asp?nid=1896>

Anan, K. (2006), opgehaald op 29 oktober 2009 van <http://www.un.org/sport2005/index.html>

Berg, G.W. van den (2002). *Novibols*. Nijverdal: Het Web, netwerk rondom bewegen.

Berkel, van M., Mooij, C. en Hazelebach, C. (2005). *Basisdocument Bewegingsonderwijs*. Zeist: Jan Luiting Fonds

Berkel, van M., Appelman, M., Mooij, C. en Dam, E. (2008). *Bewegingsonderwijs in het primair onderwijs*. Zeist: Jan Luiting Fonds

Bertrands, E., Medts, de C. En Descheppere, E. (2007). *Kleuterstappen in beweging*. Leuven: Acco

Bewegen en Spelen opgehaald op 29 oktober 2009: www.in-beweging.net/lvs/leerlingvolgsysteem_bewegen_en_spelen.html

Beleves opgehaald op 29 oktober 2009:
http://www.janluitingfonds.nl/N_frame.html?http://www.janluitingfonds.nl/Beleves_leerlingvolgsysteem_bewegingsonderwijs_cd-rom_N_art_41.html

Beleves opgehaald op 29 oktober 2009:
<http://specialistbewegingsonderwijs.slo.nl/publ/beleves/>

Boerman, R. (2007). MB01aSM09 bijeenkomst 3, hand-out van maandag 19 09, 2009.

Bosscher, R. en Stegeman, H. (2005). *Bewegen en gedragsbeïnvloeding*. Zwolle: Christelijke Hogeschool Windesheim

Cito toetswijzer opgeroepen op 27 oktober 2009. www.toetswijzer.nl

Dijksma, S.A.M. (2009), *248 Besluit van 18 mei 2009, houdende de vaststelling van kerndoelen voor het speciaal onderwijs (Besluit kerndoelen WEC)*. Opgehaald op 28 oktober 2009 van http://www.minocw.nl/documenten/Kerndoelen_%20mei_2009.pdf

Gelder, W. Van en Berg, M. (1999). *Zorg voor beweging in de Pabo*. Heeswijk-Dinther: Esstede

Gelder, W. van, Berg, M. En Weene, van, E. (2007). *Zorg voor beweging in de PABO*. Heeswijk-Dinther: Esstede

Gelder, W. van en Stroes, H. (2002). *Leerlingvolgsysteem bewegen en spelen*. Maarsen: Elsevier

Gelder, W. Van en Stroes, H. (2003). *Bewegingsonderwijs: Bewegen en Spelen*. Het jonge kind, december, 115-119. http://www.in-beweging.net/overige/artikel_lvs_bewegen_en_spelen.html

Harinck, F. (2009). *Basisprincipes praktijkonderzoek*. Antwerpen/Apeldoorn: Garant
Kallenberg, T., Koster, B., Onstenk, J. En Scheepsmma, W. (2007). *Ontwikkeling door onderzoek. Een handreiking voor leraren*. Utrecht/Zutphen: Thieme Meulenhoff

Kurtz, L.A. (2009). *De motoriek van kinderen met dyspraxie, autisme, ADHD en leerstoornissen*. Huizen: Pica

Mooij, C. (1999). *Basisdocument Bewegingsonderwijs deel 1*. Zeist: Jan Luiting Fonds

Mooij, C., Berkel, van M. En Hazelebach, C. (2003). *Basisdocument Bewegingsonderwijs deel 2*. Zeist: Jan Luiting Fonds

NKO opgehaald op 20 april 2010: <http://www.nko-50tien.nl/ned/basisonderwijs/contact-ouders-school2/inleiding7/recht-op-informatie2/wat-is-een-leerlingvolgsysteem-wordt-dit-in-het-leerlingendossier-bewaard-en-kan-ik-dat-inzien.aspx>

Novibols, opgehaald op 29 oktober 2009: <http://www.hetweb.nl/publicaties/novibols.html>

Vereniging voor Leerkrachten Lichamelijke Opvoeding Nederland, opgeroepen op 27 oktober 2009. www.kvlo.nl

Weerden, van J., Schoot, van der F. En Hemker, B, (2006). *Balans van het bewegingsonderwijs aan het einde van de basisschool 3*, PPON-reeks nummer 38. Opgehaald op 28 oktober 2009 van http://www.cito.nl/po/ppon/lo/eind_fr.htm

Weijnen, A.A. (1996). *Prisma Woordenboek Nederlands*. Utrecht: Het Spectrum

Wikipedia, opgehaald op 20 april 2010: <http://nl.wikipedia.org/wiki/Leerlingvolgsysteem>

Winkels, D. En van Belkum, A. (2006). *Slechthorendheid in de gymles*. Afstudeerscriptie aan de Haagse Academie voor Lichamelijke Opvoeding

Bijlagen

Bijlage 1	Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, kerndoelen basisonderwijs bewegingsonderwijs
Bijlage 2	Aanvulling op kerndoelen basisonderwijs voor het bewegingsonderwijs voor cluster 2
Bijlage 3	Vakconcepten van Crum
Bijlage 4	Interview met G.
Bijlage 5	Interview met M.
Bijlage 6	Eisen voor LVS
Bijlage 7	Eigen aanpak en ervaringen uitproberen Bewegen en Spelen
Bijlage 8	Aanpak en ervaringen uitproberen Bewegen en Spelen G.
Bijlage 9	Groepsformulieren Leerlingvolgsysteem Bewegen en Spelen

Bijlage 1

Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, Kerndoelen Basisonderwijs Bewegingsonderwijs:

83. De leerlingen leren deelnemen aan verschillende bewegingsactiviteiten zoals balanceren, klimmen, zwaaien, springen, hardlopen.

84. De leerlingen leren deelnemen aan verschillende spelactiviteiten zoals: mikken, jongleren, doelspelen, tikspelen, stoeispelen.

85. De leerlingen leren deelnemen aan verschillende vormen van bewegen op muziek.

86. De leerlingen leren deelnemen aan verschillende zwemactiviteiten: drijven, watertrappen, in en onder water verplaatsen, in het water springen en duiken.

87. De leerlingen leren met elkaar de bewegingssituaties reguleren.

Dijksma, S.A.M. (2009)

Bijlage 2

Aanvulling op kerndoelen basisonderwijs voor het bewegingsonderwijs voor cluster 2:

Bij leerlingen met een auditieve en/of communicatieve beperking kan sprake zijn van een niet normale motorische ontwikkeling. Hiervoor zijn verschillende oorzaken. Er kan een achterstand zijn, veroorzaakt door beperktere ervaring in verschillende vormen van bewegen en spelen. Ook komen stoornissen in de coördinatie en de planning van bewegingen voor. Door de stoornis van het gehoor hebben dove en slechthorende leerlingen vaak problemen met hun evenwicht. Dit is van invloed op veel bewegingsactiviteiten.

Balanceren is lastig, maar ook het afzetten en landen bij sprongen tijdens allerlei activiteiten kan een probleem zijn. Spelactiviteiten met andere leerlingen zijn problematisch, door problemen in de onderlinge communicatie. Spelactiviteiten moeten overzichtelijk zijn, zodat de leerlingen de posities van andere leerlingen snel kunnen zien. Deelnemen aan bewegingsactiviteiten wordt voor een aantal leerlingen met een auditieve en/of communicatieve beperking gekenmerkt door een grotere onzekerheid. De meeste scholen voor leerlingen met een auditieve en/of communicatieve beperking geven om deze reden motorische remedial teaching (MRT).

Dijksma, S.A.M. (2009)

Bijlage 3

Vakconcepten van Crum

De vijf vakconcepten die Crum voorstelt:

1. Biologisch georiënteerd lichaamsoefeningenconcept
Lichamelijke oefening gericht op biologische aanpassingen van orgaanstelsels; lichamelijke opvoeding als fitnessstraining.
2. Vormingstheoretisch lichamelijke opvoedingsconcept
Lichamelijke opvoeding in dienst van algemene individuele ontwikkeling
3. Personalistisch bewegingsonderwijsconcept
Lichamelijke opvoeding als bijdrage aan persoonlijke bewegingsontplooiing
4. Conformistisch sportsocialisatieconcept
In deze opvatting worden de leerinhouden per tak van sport geordend en uitgewerkt in leergangen voor in wedstrijd sportbeoefening ontwikkelde technische en tactische vormen. In de methodiek overheerst leerkrachtgeoriënteerd en gesloten vorm van onderwijs., Accent op product evaluatie.
5. Kritisch – constructief bewegingsocialisatieconcept
Hier wordt de maatschappelijke toerustingstaak van het onderwijs benadrukt. De socialisatietask van de school wordt niet gezien als het klaarstomen van de leerlingen voor de status quo. Leerlingen moeten niet alleen in staat zijn tot ‘role-taking’, maar ook tot ‘role-making’. Er wordt gezocht naar een evenwicht tussen voorbereiden op maatschappelijk functioneren en bevorderen van de ontplooiing van individuele kwaliteiten.

Bijlage 4

Interview met G.

A: Uh Nou ja ik had je al een beetje verteld over mijn onderzoek als het goed is.

G: Ja

A: Uh Voordat ik verder ga met het kiezen van iets wat we gaan uitproberen blabla heb ik ook dingen nodig die jij noodzakelijk vind en uh daarvoor wil ik eerst graag weten hoe je de kinderen nu op het gebied van motoriek beoordeelt?

G: Meestal laat ik dan een les doen waarbij er verschillende dingen klaarstaan. Waarbij ik het werken kan zien. Eh Kast springen, minitrampspringen, evenwicht , schuine banken enzo

A:hmhm

G: Dat zijn meer de punten waar ik op beoordeel.

A; En die zet je dan daarna in het rapport?

G: Ja

A: En uh, hoe eh want als je dan kijkt naar de dingen die in het rapport staan hoe voeg je die dan erin?

G: Als het vooral voldoende is dan staan ze alleen maar onder het rijtje van spel toestellen enzovoorts en anders zet ik er een opmerking onder.

A: Okee...(schrijven).....Uhm, als je nu kijkt naar jouw manier van beoordelen wat vindt je daar dan van? Vindt je het prima zoals het nu gaat of zou je graag wat anders willen of...?

G: Nou liever wat anders, iets wat makkelijker scoort.

A: Want als jij zelf scoort, uh, kijk je dan ook nog naar de leeftijd van de kinderen of in welke groep ze zitten?

G: Nee, gewoon hoe ver ze daar zijn op het niveau van de groep

A: en waar baseer je dat dan op?

G: Ja, uh, gewoon het algemene beeld van de klas. Hoe ze daar mee meegaan.

A: Okee, ja okee, dus het zou bij jouw beoordeling best zo kunnen zijn dat de hele klas onder niveau presteert? Als de hele klas het zou doen, dan zou het bij jou niet opvallen?

G: Uh minder, maar als het ver beneden de grens is, je bent het zicht op het basisonderwijs een beetje kwijt na al die jaren.

A: Ja daarom. (schrijven) Okee, uhm, welke punten van beoordelen zou je willen behouden als we iets nieuws zouden krijgen. Zijn er dingen waarvan je zegt dat vind ik fijn. Vooral kijkend naar wat er in de rapporten en Individuele Handelings Plannen (IHP's) staat?

G: Uhm, De verdeling tussen toestellen en spel. Sportiviteit vind ik ook een belangrijk onderdeel. De inzet.

A: Uhm okee, uhm stel dat we met een LVS of dat er een LVS zou zijn dat we gaan uitproberen, zie jij daar voordelen aan, nadelen aan, wat vind jij daarvan?

G: Uhm Makkelijk LVS te gebruiken, dan hoop ik dat hij makkelijk te scoren is, en dan zijn er voordelen aan natuurlijk, en als je ook weer kijkt, ben ik bang dat het ook weer tijdrovend is. Ik vind het erg lastig om de klas, zeg maar te laten bewegen als ik ook aan het invullen ben.

A: Uhm Heb je zelf een idee over hoe zo'n LVS eruit zou moeten zien?

G: Uh ik denk dat je het snelste kan scoren met o-m-v-g.

A: RV niet?

G: Ja graag wel, maar daar mogen we niet mee scoren. En het vreemde is je kan hem wel scoren op het kindrapport, want die heeft er wel vijf. En het IHP niet, dus dat vind ik weljammer.

A; Ja. Uhm zijn er laat maar zeggen dingen vanuit het bewegen die jij belangrijk vindt om te scoren. Je zei al kastspringen, trampoline springen, evenwicht, Wat zijn de dingen waar jij waarde aan hecht als je kinderen gaat beoordelen?

G: Nou dat zijn de punten die ik wel belangrijk vind. Ja en dan nog wel anderen maar dan moet ik even heel hard nadenken. Met de beoordeling koprol voor het spel is het dan het werpen, vangen en keepen. Gebruik ik ook vaak trefbal voor trouwens, om te beoordelen.

A: hmm, uhm zou je al die onderdelen ..

G; Oh, ook nog wel eens duikelen.

A; Jaja, zou je al die dingen willen beoordelen? Of nou ja laat maar zeggen, je hebt bepaalde domeinen, balanceren en over de kop gaan en dat soort dingen. Als je dan

G: Daar ben je wel meer lessen mee bezig

A: Ja nou ik denk namelijk dat als je dit apart zou willen doen allemaal dat je best heel lang bezig bent.

G: ja, nou ja dat zal overeenkomen met de domeinen denk ik.

A; Ja. Maar waarschijnlijk zitten kast springen en trampoline springen in 1 domein, wat te maken heeft met springen en landen.

G: ja dat zou je dan ook samen kunnen pakken.

A; Uhm, wat waar moet een LVS aan voldoen op het gebied van gebruiksgemak?

G: Dat je niet zo lang hoeft te zoeken en dat je makkelijk een leerling kan vinden en gelijk kan invullen. En veel ruimte denk ik. Wel dat het op 1 bladzijde past. Wel dat je niet tussen te kleine lijntjes hoeft te schrijven. Niet zoeken, gewoon een groot vak, hup.

A: Niet net als bij het rapport ja je opmerking is te lang! En als je dan kijkt naar gebruiksgemak: in principe zijn de drie LVS-en die ik ga bekijken zijn allemaal digitaal en het makkelijkste is waarschijnlijk om die direct gelijk te scoren, Zie je dat voor je? Zie je dat zitten? Of denk je van nou hier een computer in de gymzaal

G: Dan moet het sowieso een laptop zijn. Weet ik niet, ik ben dan toch bang dat er een bal op komt of iets anders en ik ben niet zo snel op de computer.

A: Nee en het ligt er natuurlijk ook aan wat je in moet vullen

G: Dat wordt oefenen dan! Ik ben echt een digibeet of hoe heet dat.

A: Het is allemaal redelijk simpel, maar dat is ook weer afhankelijk van wel leerlingvolgsysteem we kiezen.

G: Maar goed, als het gewoon uit te printen is, dan kan ik er een print van maken en het op papier invullen en het daarna in de computer invoeren. Dat moet dan geen probleem zijn. Dan kan ik eventueel de laptop van school meenemen.

A: Ik denk dat wij als gymsectie dan graag een eigen laptop willen.

G: ja, ik denk dat als je hem gelijk digitaal hebt, je hem dan ook zo over kan nemen.

A; Ja. Uhm hoeveel tijd wil je kwijt zijn aan het beoordelen van kinderen en het invullen van het LVS? Wat is een beetje jouw inschatting?

G: Dat ligt eraan, als ik hem thuis uitwerk dan ben ik zo 10 tot 15 minuten per kind kwijt.

A: Ja okee, hoe zie je dat voor je? Stel dat er een LVS komt waar bij je bepaalde stations moet maken en bij elk station alle kinderen moet scoren. Zie je dat zitten?

G: Dat doe ik normaal al. Als ik in groepjes werk dan kijk ik eerst bij het ene groepje en dan naar de andere groep. Als er drie in een groepje zitten dan heb je ze snel gescoord en als je ze minuten bezig houdt, dan heb je tijd genoeg om alle kinderen te scoren. Mits je geen gecombineerde groepen hebt.

A; Hoe bedoel je?

G: In Alphen heb ik beide groepen 4 bij elkaar. Dan heb ik 22 kinderen.

A: Bij mij is dit de laatste vraag: Heb je zelf nog dingen waarvan je vindt dat ik daar aan moet denken als ik een LVS ga kiezen? Wat is handig of belangrijk?

G: Het gebruikersgemak! Ik ben al die jaren al aan het zoeken. Ik weet in ieder geval dat ik dat hinkelen van Wim van Gelder niet wil scoren!

A: Oh

G:

A: Nee ja goed, het punt is er zijn er 3. Ehm, Novibols, daarbij moet je 6 turnsituaties en 4 spelsituaties beoordelen. En die is dus totaal niet digitaal. En daarvan, ik heb het boek gelezen en het is voor mij nog niet helemaal duidelijk hoe de lijn nou precies doorloopt. Maar daar moet ik me nog weer even wat verder in verdiepen. Maar toen ik zag 6 turn en 4 spelsituaties toen dacht ik dat zijn tien dingen, dus wel erg veel.

G: Ja maar ja als ik zo naga, dan zit ik ook al op ongeveer hetzelfde aantal.

A: 2-4-5 en 3 dus dat is acht.

G: dat is ook al aardig wat.

A: uhm, je hebt natuurlijk van Gelder en in principe kun je met van Gelder verschillende manieren werken. Je hebt die 8 vaardigheden, die kan je allemaal doen, maar je kan er ook vier doen en je kan het zelfs zo doen dat je beslist om het alleen te doen bij de kinderen waarvan jij denkt dat ze achter lopen. En ik denk dat als je er vier doet, wat redelijk overzichtelijk is, je met Van Gelder wel een heel eind komt. Maar dat ligt er ook aan wat er precies gescoord wordt en wat wij daar van vinden. En dan is er nog een, die heet Beleves, die is aan de hand van het basisdocument en daarvan weet ik nog niet zo goed hoe die eruit ziet.

De volgende stap zal na de vakantie plaatsvinden, waarin ik ga laten zien welk van de drie LVS-en naar mijn idee het beste bij onze wensen passen. En dan zullen we ook kijken of we deze gaan uitproberen.

Bijlage 5

Interview met M.:

A: Uh Nou je had de vragen al gehad. Ik dacht dan kan je in ieder geval je vast voorbereiden. De eerste vraag waar ik eigenlijk mee wil beginnen en dat is ook voor de gymleerkrachten wel een belangrijke. Dat is: wat is nou eigenlijk de visie van de Weerklank op het gebied van bewegen?

M: Das een hele goeie. Uhm, nou je had zeg maar op je blad had je geschreven over de mening van het MT. Dus daar ben ik wat meer vanuit gegaan. Kijk, kinderen komen hier met het taxivervoer naar school, bewegen dus heel erg weinig, dus we vinden het heel belangrijk, zeker ook om die redenen om gym aan te bieden. En daarnaast, is het ook voor de kinderen tussendoor belangrijk om zich goed te kunnen bewegen en te kunnen ontspannen en uh ja het blijkt ook wel dat dat stukje bewegen is, laat ik het goed zeggen. Als kinderen niet goed kunnen bewegen dan merk je ook dat dat zijn weerslag heeft in bepaalde lessen, dat ze minder goed mee kunnen komen, dus de motoriek en gym draagt daar ook in een positieve zin aan bij.

A: Dus als je kijkt naar het bewegen hier op school dan komt dat eigenlijk neer op gym en op de pauzes?

M: JA dat zijn de hoofdmoten. Kijk je hebt natuurlijk nog handarbeid. En de pauze dat is dat natuurlijk ook zo, maar het hele schoolplein is daar ook vanuit die hele visie op aangepast he. Als je hier het plein op gaat dan zijn het echt dingen voor de jongere kinderen en gaandeweg zijn er steeds dingen voor de oudere kinderen en kinderen kunnen dus zelf kiezen nou ja waar ze willen spelen en waar ze dus zelf dingen kunnen uitproberen waar ze aan toe zijn en je merkt dus dat jongere kinderen al op het klimtoestel van de oudere kinderen zitten en dat oudere kinderen het nog heerlijk vinden om lekker in de zandbak bezig te zijn. Maar dat kan allemaal, dat vind ik wel het mooie van dit schoolplein. Er is niet zomaar wat neergezet.

A: Ja uh, In hoeverre wordt er hier op school dan ook iets gedaan voor de kinderen die niet goed bewegen?

M: uhm, nou met fysiotherapie. Dat is hetgeen dat we aanbieden en C. heeft in het verleden wel iets aan MRT gedaan, maar dat, nou ja goed, dat is niet structureel. Dat was meer op projectbasis. En dan houdt het een beetje op.

A: uhm, ja toch wil ik nog wel even terug naar die visie, want in principe in een schoolgids moet de visie staan. En als ik dan stukjes lees over bewegen, over handarbeid en over fysiotherapie, dan denk ik ja, er wordt niet echt naar buiten gedragen wat er nou wat men hier op school nou zo belangrijk vindt aan bewegen. Er staat wel uitgelegd wat we doen en hoe we het doen, maar er staat niet: wij vinden dat leerlingen zoveel moeten bewegen, daar doen we dit en dit voor. Het is meer gewoon een beetje een algemeen stukje en ik mis toch een beetje dat van wij willen dit bereiken op het gebied van bewegen. Is dat er helemaal niet of is dat er wel een deel of...?

M: Klopt, eerlijk gezegd denk ik niet dat er een stuk is waarin dat zo uitgesproken staat.

A: Okee, uhm, je gaf net ook aan dat bewegen inderdaad heel belangrijk is, omdat ze met de taxi komen en meer van dat soort dingen. Speelt het MT daar zelf een rol is, zorgen/ letten zij op het bewegen van de kinderen? Of dat het zo vaak aan bod komt? Heeft het MT daar een rol in?

M: Uhm, nou ja het MT heeft daar in zoverre een rol in dat wij vinden dus wel dat er twee keer per week gym gegeven moet worden en wij vinden dus ook dat dit moet gebeuren door een vakleerkracht. Dus in die zin spelen wij daar een rol in.

A: Uhm, het plein is aangepast voor het buitenspelen. Is er nadat het plein is aangepast ook nog iets besproken over hoe je als leerkrachten omgaat met kinderen die buitenspelen? Zijn daar nog ideeën over? Of wat je doet als jij als leerkracht pauzewacht hebt?

M: uhm, ik denk dat de meeste leerkrachten, als ik zo algemeen mag spreken, wel signaleren als kinderen niet aan het bewegen zijn. Of als ze met jou meelopen in plaats van dat ze aan het spelen zijn, dan zeggen de meeste leerkrachten wel joh ga eens even met dat groepje meedoen of die schommel is vrij, ga even schommelen. En een heel enkele keer zal de leerkracht daar iets van opnemen in het IHP, niet zozeer altijd gericht op het bewegen, maar meer op het sociale aspect, het samen wat ondernemen op het plein.

A: Nee want, als je het bewegen op het plein goed aan bod wil laten komen zou je bijvoorbeeld ook nog aan extra spullen kunnen denken. Het losse materiaal, de voetbal. Hoe is dat geregeld?

M: Ja , nou ja dat hebben we ook wel, staat nog steeds in een doos op mijn kamer. Er is ook nog een los bedrag waar los buitenspeelmateriaal van gekocht kan worden, maar nou ja goed er is verder nog niet echt iemand die daarvoor iets ondernomen heeft. Maar dat is wel, net zoals we zagen met het circusproject, dat kinderen lekker bezig zijn met diabolos en dat soort dingen, dat , iedereen ziet daar ook de meerwaarde van in. Alleen ....

A: Eigenlijk heb ik deze al gehad. Op welke manier doet het MT moeite om kinderen in hun bewegen te ondersteunen? De vakleerkracht gym, het plein, de toestellen die daar staan en ook de pleinwacht die de leerlingen probeert te motiveren. Of had je daar nog iets aan toe te voegen?

M: Nee.

A: Hoe denkt het MT over de beoordeling van de motoriek op dit moment? Fijn en grof. Wordt daar over nagedacht?

M: Nou laat ik zeggen hoe het volgens mij in elkaar zit: ik heb heel erg het idee dat zeg maar dat de sectie en de leerkracht handvaardigheid en de sectie gym heel voor een deel hebben kunnen bepalen waar jullie op beoordelen. In het LVS, het kindrapport, dat is een bestaand iets, daar zijn jullie in mee gegaan. En ik weet dat dat zeg maar niet jullie ideale manier is om kinderen te beoordelen. Kijk er zitten goede elementen in als je kijkt naar sportiviteit en hoe kinderen het over het algemeen doen bij spel of bij oefeningen, maar je kan gewoon veel breder kijken.

A: Maar in die zin is het MT tevreden over hoe wij dat invullen en over wat er gedaan wordt?

M: Nou er is ook opdracht gegeven om te kijken naar de leerlijnen motoriek, dus in die zin zijn we voor een deel tevreden hoe het gebeurt, maar zien we ook wel zeker dat er dingen voor verbetering vatbaar zijn.

A: Alleen als je dan naar leerlijnen gaat kijken, heb je het nog niet over de beoordeling. Want de leerlijnen zorgen er natuurlijk wel voor dat de lessen straks meer gestructureerd zouden moeten zijn. Dat geldt dan natuurlijk ook voor handvaardigheid. Alleen op het gebied van beoordelen zou dan alles verder hetzelfde blijven.

M: Maar dat is natuurlijk....dat is een beetje krom. Want als we gaan kijken naar hoe het verder met de schoolvakken hebben, dan hebben we ook leerlijnen met bepaalde doelen die kinderen bereiken en dan worden kinderen ook op getoetst en op beoordeeld. Zeg maar zo'n systeem, zoiets zou er dan voor motoriek moeten zijn.

A: uhm, als we kijken naar wat wij beoordelen, wat je net zei: sportiviteit, inzet, spel, toestellen. Zijn dat dan alle dingen die het MT belangrijk vindt om te beoordelen of zeggen jullie als MT goh wij missen nog wat of er mag juist wel wat af of er zit iets bij wat eigenlijk niet op zijn plek is.

M: Uhm, Ik vindt het zelf een beetje mager, omdat het bewegen dat je bij spel doet of het bewegen dat je bij oefeningen doet dat is zo algemeen, dat kan je veel meer uitsplitsen. Ik denk wel dat je uitmoet kijken dat je het niet te ver uitsplitst, het moet nog wel behapbaar zijn om kinderen straks op te beoordelen. Dat is iets wat je echt zeker in je achterhoofd moet houden.

A: Uhm, zijn er dan ook nog dingen waarvan je zegt, die hebben we nu en die moeten er ook zeker in blijven?

M: Ja ik zou zeggen, jullie hebben het toen met de sectie gehad over een aantal leerlijnen, maar dat was een splitsing van vijf of meer

A: twaalf

M: Oh twaalf. Ik ben geneigd om te zeggen pak dan die twaalf en als dat dan voor jullie gevoel en voor ons gevoel alles pakt wat je aanbied tijdens de gymles, dan zou je die twaalf kunnen vervangen door inzet en sportiviteit en al die andere dingen die daar staan.

A: ja, uhm, is het het is dus volgens jullie ook voldoende om te beoordelen op de motoriek zelf of is sportiviteit wel belangrijk?

M: Dat vind ik, dat kan ik nu nog niet zeggen. Ik vind het wel een aspect dat daarbij hoort. Maar dat zou bijvoorbeeld fijn zijn om een keer in een overleg het daarover te hebben als jullie wat verder zijn. Hier kunnen we dan op dat moment met elkaar in gesprek over gaan.

A:Ja, okee. In hoeverre kunnen jullie ons helpen in het optimaliseren van het beoordelen van de motoriek?

M: Ik had daar gelijk een vraag op terug: Wat hebben jullie daar voor nodig?

A: Nou ja dat slaat dan vooral op de laatste vraag. Stel nou dat ik in mijn onderzoek straks kom op een LVS wat volgens Gerda en mij gewoon goed werkt. In hoeverre is het dan mogelijk dat we die mogen aanschaffen, dat we die mogen gaan gebruiken en dat we aan de hand van dat LVS dan bijvoorbeeld ook de Individuele Handelingsplannen (IHP's) aan kunnen gaan passen? Of de rapporten? Zodat het ook wel op elkaar aansluit.

M: Okee. Als je zeker weet dat dat LVS, kijk we krijgen straks ook datacare, ik heb nog geen idee wanneer dat gaat draaien. Nu wordt dat nog steeds naar voren geschoven, omdat het toch wel heel wat werk in zit, maar in datacare kun je zelf leerlijnen invoeren. Dus het mooiste zou zijn als je dat LVS dat je voor ogen hebt zou kunnen invoeren in datacare. Want het IHP kan ook in datacare. Dan heb je alles in een. Stel nou dat dat echt niet kan, in het slechtste geval, dan zou ik je voorstellen dat je een , als je een goed LVS gevonden hebt, dat je dat dan laat zien in het MT en dan kijk dan kan het op de begroting meegenomen worden. Maar het laatste stukje over het IHP aanpassen: dat moet dan weer als het IHP dat we nu hebben in

datacare opgenomen is, dan moeten we kijken hoe dat LVS van gym/motoriek, hoe dat dan weer matcht met het IHP in datacare. Dat zijn allemaal dingen, daar kan ik echt nog geen uitspraken over doen.

A: Nee okee, En wie is er verantwoordelijk voor dat datacare?

M: H., maar I. neemt het nu van het SO nog even waar.

A: Eigenlijk, hmm, mijn zevende vraag was eigenlijk dat als we dat LVS willen invoeren, aan welke eisen zou dat dan moeten voldoen. Dan komt het er dus eigenlijk op neer dat het het mooist zou zijn als het in datacare zou kunnen?

M: Ja

A: okee. En Het idee nu namelijk is dat ik dit wat ik nu met jou besproken heb en wat ik met Gerda heb besproken, daar ga ik die LVSen naast leggen en die gaan ik dan met elkaar vergelijken. Aan de hand daarvan ga ik 1 LVS uitkiezen en dat gaan we in de praktijk dan uitproberen. Dat ga ik doen en dat gaat Gerda ook doen. Aan de hand van hoe het bevallen is gaan we kijken of het zo te gebruiken is of dat wij het misschien zelf nog zouden willen aanpassen voor onze leerlingen. Dat weten we dus ook niet, of het niveau van onze leerlingen goed genoeg is om in het LVS te passen. En als dat dus niet het geval is dan zou de volgende stap zijn dat ik een eigen LVS ga ontwerpen. En als dat het geval is dan wordt het natuurlijk een heel stuk makkelijker om het zover te krijgen dat het in datacare zou kunnen passen. Maar dat is dus ook een beetje afhankelijk van welke we kiezen en hoe het bevalt. Of het haalbaar is met onze doelgroep.

M: En de LVS-en waar je het over hebt zijn dat ook digitale exemplaren?

A: twee sowieso, eentje ben ik nog niet helemaal over uit. Die snap ik nog niet zo goed. Maar die andere twee wel. Dus daar zit ook een heel programma bij. Maar dit is in het kort dus een beetje het vervolg op wat er komen gaat.

M: okee en in hoeverre zou je de IHP's willen aanpassen of zou je er dan voor pleiten om ook nog een eigen IHP motoriek?

A: Nou ja misschien is dat de volgende stap. Het voordeel van een IVS is naar mijn idee ook dat je naar ouders toe een beter beeld kunt geven van de ontwikkeling van hun kind op het gebied van motoriek. En die zes dingen zijn heel leuk, maar er staat nooit bij of een kind vooruitgaat of dat het blijft hangen of dat het juist slecht het doet. En juist aan de hand van zo'n LVS kun je dat soort dingen heel goed op papier krijgen en misschien is het dan wel nodig dat we net als de logopedistes een eigen IHP krijgen. Dat zou misschien dus ook nog kunnen. En dat kan dan ook nog in combinatie met de fysiotherapeut. En met Wilma voor handvaardigheid, want dat heb je alles bij elkaar.

M: Een flinke klus dus nog.

A: Okee. Heb jij verder zelf nog iets waarvan je dacht na het lezen van de vragen dit is belangrijk of hier moet je op letten?

M: Nee, alleen die laatste vraag heb ik nog niet helemaal duidelijk. (ze leest de vraag zelf) Wat zijn de mogelijkheden binnen school?

A; Of het in gebruik nemen van het nieuwe LVS

M: Als ik jouw was zou ik dingen op een rijtje zetten en als er dingen zijn waar je meer over wilt weten, klop aan en het zou leuk zijn als we een keer een afspraak kunnen maken met de rest van het MT er ook bij zit, want dan kunnen zij daar ook hun mening over geven.

A: het idee is ook dat als ik straks dat onderzoek gedaan heb en afgerond heb en ook alles heb uitgevoerd, dat ik dat ook aan jullie ga presenteren. Het is natuurlijk wel de bedoeling dat als wij dat LVS zien zitten, dat we dat ook aan jullie overbrengen en de redenen waarom. En aan de hand daarvan kunnen jullie dan weer zeggen waar jullie het wel en niet mee eens zijn. Dat is de vervolgstap op mijn onderzoek. Ik doe het niet voor niets!

M: En ik denk ook dat je dan nog een stukje presentatie naar de rest van het team zal doen.

A: Uiteindelijk wel, als er besloten wordt dat we iets gaan veranderen dan zal dat ook naar de andere leerkrachten gebracht moeten worden. En daarbij een demo over hoe alles eruit ziet.

M: Het klinkt allemaal goed. Ik ben benieuwd!

Bijlage 6:

Eisen voor LVS

G.:

1. makkelijk scoren (niet te veel)
2. niet tijdrovend (max 10-15 minuten per leerling)
3. overzichtelijkheid van programma
4. veel ruimte voor opmerkingen
5. sportiviteit en inzet moeten ook een plek krijgen

M.:

1. behapbaar (niet te veel willen beoordelen)
2. uit gaan van de 12 leerlijnen
3. sportiviteit en inzet erbij (lastig)
4. eventueel inpasbaar in datacare
5. digitaal te verwerken

A.:

1. makkelijk scoren (niet teveel)
2. vergelijkingen kunnen maken met leeftijdsgenoten
3. overzichtelijke schema's (per ll, klas, school)
4. weinig tijd nodig voor invullen
5. Goed afneembaar in de les (niet te veel tijd kwijt aan afname)

Bijlage 7:

Eigen aanpak en ervaringen uitproberen Bewegen en Spelen

Uiteindelijk heb ik gekozen voor groep 3/4, groep 5/6 en groep 8B. Ik heb deze keuze gemaakt omdat ik graag alle onderdelen voor alle leeftijden een keer aan bod wilde laten komen bij het uitproberen. Zo kan ik voor mijzelf goed beoordelen hoe de afname van de verschillende onderdelen verlopen is. Het voordeel bij groep 3/4 is dat ik deze groep gesplitst heb op maandag, eerst de kinderen uit groep 3 (6 leerlingen) en daarna de kinderen uit groep 4 (7 leerlingen), hierdoor is het heel overzichtelijk en is het LVS makkelijker af te nemen. Groep 5/6 is een groep met grote niveauverschillen en ik ben erg benieuwd hoe de kinderen uit deze klas presteren ten opzichte van leeftijdsgenootjes op het reguliere basisonderwijs. Groep 8B is een hele rustige klas, ze zijn erg zelfstandig en kunnen prima opdrachten uitvoeren zonder dat ik erbij ben.

Voor de afname van de verschillende onderdelen heb ik gekozen voor een verdeling waarbij ik in mijn lessen werk in drie vakken. Deze manier van werken is bekend bij alle leerlingen, omdat ik dit vaker toepas in mijn lessen. In een van de drie vakken ben ik zelf aanwezig om bepaalde onderdelen af te nemen. In het tweede vak voeren de kinderen een onderdeel van het LVS zelf uit, waarbij de videocamera hun prestaties opneemt. Dit moet wel een onderdeel zijn wat makkelijk zelf uit te voeren is en waarbij je weinig uitleg hoeft te geven. In het derde vak staat een spel dat al bekend is bij de kinderen. Dit spel moeten ze zelf uit kunnen voeren.

De verdeling van de onderdelen over de lessen:

Les 1:

Vak 1 -> Stilstaan, springen kracht en springen coördinatie (ik sta hierbij)

Vak 2 -> Balanceren (videocamera)

Vak 3 -> kastbal (zelfstandig)

Les 2:

Vak 1 -> Vangen en stuiten (ik sta hierbij)

Vak 2 -> Klimmen (videocamera)

Vak 3 -> Pionbal

Aangezien ik 8 onderdelen had om te beoordelen en in 2 lessen al 7 onderdelen had kunnen beoordelen, moest ik in de laatste les nog 1 onderdeel, het rollen, doen. Omdat er voor die dag ook slagbal op het programma stond, heb ik voor deze lessen ervoor gekozen om het rollen klassikaal te doen aan het begin van de les en daarna de les af te maken met slagbal.

Les 3:

Klassikale les -> Rollen en slagbal.

Tijdens deze drie lessen zijn er een aantal dingen geweest die mij opvielen bij de afname. Ik zal dit bespreken per klas.

In groep 3/4 verliep de afname redelijk goed. Door de kleine groep leerlingen heb ik aan 40 minuten ruim voldoende om de verschillende onderdelen in de les af te nemen. Wel heb ik gemerkt dat de zelfstandigheid van de groep 3 leerlingen groter was dan die van groep 4. De uitvoering van het onderdeel op de videocamera bij groep 3 was dan ook meer bruikbaar dan bij groep 4. De kinderen waren wel erg enthousiast over wat ze moesten doen. Ze vonden het vaak leuk om te laten zien aan mij wat ze al konden. De leerling in de klas die erg perfectionistisch is gaf helaas wel snel op als het niet lukte, maar dit is een waarneming die bij de opmerkingen geplaatst wordt.

In groep 5/6 verliep de afname wisselend per les en per groepje. Vooral het vak waar de leerlingen zelfstandig de opdracht uitvoerden was de kwaliteit niet optimaal. De leerlingen waren niet altijd in staat om datgene waar ik om gevraagd had ook te laten zien. Dit geeft dan tijdens het terugkijken geen duidelijk beeld van de leerling. Dit zou dus anders moeten om een completer beeld te krijgen van de leerlingen. De onderdelen waar ik zelf bij stond verliepen goed en de kinderen vonden het ook leuk om te laten zien wat ze konden. Wat wel opvallend is is dat de kinderen die competitiegericht zijn (altijd willen winnen) ook tijdens de afname naar voren komen. Deze kinderen waren erg gericht op hun eigen resultaat en dat van de anderen. Dit is een waarneming die als opmerking toegevoegd wordt.

In groep 8B verliep de afname soepel en snel. De onderdelen waar ik zelf bij stond kosten wat meer tijd (in vergelijking met lagere leeftijden), waardoor ik vooral de eerste les iets langer door moest gaan om alles af te krijgen. De opdrachten die gefilmd werden hebben de leerlingen heel goed uitgevoerd, waardoor ik bij het terugkijken ook iedereen goed heb kunnen beoordelen. Ook deze kinderen vonden het leuk om te laten zien wat ze konden en er waren een paar ook erg gebrand om te proberen de opdrachten van een 13-jarige al te halen, terwijl ze zelf 12 waren.

Eigen ervaringen bij het invoeren

Het invoeren van de gegevens vond ik op zich goed te doen. Je moet een groep aanmaken, de leerling-gegevens invoeren en dan door met de behaalde resultaten.

Er is helaas geen mogelijkheid in het programma om leerlingen makkelijk van de ene naar de andere groep te verplaatsten. Je zult de leerling dan helemaal opnieuw in moeten voeren.

Na alle resultaten ingevoerd te hebben krijg je per leerling een overzicht. In deze grafiek wordt heel duidelijk weergegeven hoe het kind de onderdelen gedaan heeft en wat dit betekend voor zijn leeftijd. Deze resultaten kun je uitprinten.

Er zijn geen andere mogelijkheden om deze grafiek bijvoorbeeld naar een ander programma te transporteren, om het bijvoorbeeld in het rapport van een kind te zetten.

Al met al vind ik de mogelijkheden van het programma zelf erg beperkt. Maar de grafiek met resultaten is voor ons als gymleerkrachten zeker een meerwaarde, omdat we hiermee snel aan de groepsleerkracht en/of ouders kunnen laten zien op welk gebied van het bewegen het kind achter loopt.

Bijlage 8:

Aanpak en ervaringen uitproberen Bewegen en Spelen G.

Gekozen klassen:

Alphen: alle groepen behalve groep 7 (te veel gedragsproblemen bij zelfstandig werken)

Leiden: groep 5/6 en 8b om te vergelijken met jou en de groepen 5, 7b en 8a om de resultaten te gebruiken voor de IHP's.

1^e les:

Stilstaan rechts en links. Instap niveau bepaald. Groep 6/8.

4 op een rij gezet. Eerst 10 sec met ogen dicht. Niet gehaald dan 4 die op een been staan en drie andere die de klok in de gaten houden hoeveel sec. ze staan. Ieder houdt er 1 in de gaten. In de andere vakken voetbal en badminton gedaan.

Met scoren invullen.

Lastig dat bij een slechte en een goede score je het linker been niet kan aangeven. Andersom wel.

Er wordt vanuit gegaan dat het rechter been altijd beter is. Is ook zo bij het hinkelen.

Hoe vul je de score in die andersom is. De aantekeningen zijn namelijk niet terug te zien in de grafiek.

Ik wilde ook de hinkels tellen maar kwam er niet aan toe.

Dit ging ook zo bij de andere groepen.

Volgende les:

Springen, klimmen en rollen beoordeeld.

Dit bij de meeste groepen helemaal gehaald om te beoordelen. Bij hogere groepen wilde ik wel voor de veiligheid bij de kasten staan om te vangen. In 4 groepen gewerkt. Had ook nog touwtje springen erbij bij grote groepen. Steeds een groepje beoordeeld, daarna de volgende groep op het volgende onderdeel beoordeeld. 3 Groepen gehad dan door draaien naar het volgende toestel.

Lastig bij het beoordelen dat als je scheef rolt je niet ver komt. Klimmen wandrek: recht wordt als moeilijker ervaren dan schuin. Scoren dus snel groep 6 niveau. Touwklimmen is daarna wel een hele grote stap en naar mijn mening totaal anders. Als leerlingen er niet zijn is het haast niet mogelijk om het rollen vanaf niveau 6 in te halen in een andere les.

3^e les:

Hinkelen en coördinatie en daarnaast een spel.

Coördinatie lastig te onthouden. Verschilt te veel in opbouw. Huppelen lukt vaak eerder dan de stap daarvoor.

4e les:

Stuiten in de inleiding bij de lagere niveaus. Bij groep 7 en 8 eerst niveau 10 klaar gezet.

Leerlingen tellen de aantallen. Leerlingen die het niet halen een niveau lager testen.

5e les:

Vangen testen terwijl de andere een baltikspel doen en daarna deden ze carrétrefbal.

Is niveau 10 alleen recht aan gooien of ook schuin?

Kost veel tijd, maar geeft wel een goed overzicht. Zeker met de grafiek erbij. Ga de gegevens ook zeker gebruiken voor het IHP van dit schooljaar. Wil gooien denk ik nog wel toevoegen, want dat vind ik ook heel belangrijk.

Invullen programma G.

Heb eerst alles in een schrift genoteerd en later in het programma ingevuld.

Duurt erg lang voordat alle leerlingen er in staan, ook omdat er geboortedata ingevuld moeten worden.

Wel fijn dat het per klas kan.

Vervelend dat als je er later gegevens bij zet dat je steeds moet antwoorden of het de andere aan moet vullen (datum) of als je een nieuwe leerling toe wilt voegen, je weer helemaal terug moet en niet even toe kan voegen.

Lastig ook die Latijnse cijfers, verwar daardoor nog wel eens 4 met 6.

Linker been is niet altijd in te vullen.

Jammer dat je niet per leerling gelijk alles op 1 bladzijde kan invullen maar dat je alles moet openen invullen en opslaan en dan naar het volgende item gaat.

Bijlage 9

Groepsformulieren Leerlingvolgsysteem Bewegen en Spelen

Op de volgende bladzijden volgen de groepsformulieren van het LVS Bewegen en Spelen met de verschillende vaardigheden. Ook staan hier de niveaus per leeftijd genoemd en de dingen waar je op moet letten bij een leerling om de vaardigheid te kunnen halen.